

บทที่ 3

ความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามกฎหมายไทย

ในบทนี้จะกล่าวถึงความเป็นมา หลักการและสาระสำคัญของพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

3.1 ความเป็นมา

สาเหตุแห่งความเสียหายจากสินค้าอาจเกิดจากความบกพร่องในการผลิตหรือการออกแบบสินค้าที่ไม่ถูกต้องหรือผลข้างเคียงของสินค้านั้น ซึ่งการเสียหายจากผู้เสียหายจากสินค้าแต่เดิมนั้นอาศัยหลักความรับผิดชอบตามสัญญาและหลักความรับผิดในมูลละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งเป็นกฎหมายทั่วไป แต่ความรับผิดชอบตามสัญญานั้นอาศัยนิติสัมพันธ์ระหว่างคู่กรณีเป็นพื้นฐานในขณะที่สภาพปัจจุบันผู้ที่ได้รับความเสียหายไม่ได้เป็นผู้ซื้อเสมอไป ส่วนความรับผิดชอบมูลละเมิดผู้เสียหายมีภาระการพิสูจน์ว่าความเสียหายเกิดขึ้นจากสาเหตุใดและผู้ใดเป็นผู้ตั้งใจหรือประมาทเลินเล่อก่อให้เกิดความเสียหายตามมาตรา 420 แต่ความสลับซับซ้อนในกระบวนการผลิตเชิงอุตสาหกรรมและการจัดจำหน่ายทำให้ผู้เสียหายประสบความยากลำบากในการฟ้องคดี ต่อมามีการบัญญัติกฎหมายเฉพาะหลายฉบับซึ่งเป็นกฎหมายมหาชนที่เข้ามาควบคุมสินค้าที่สำคัญบางประเภทเท่านั้น เช่น อาหาร ยา วัคซีน โรค ปุ๋ย หรือวัตถุอันตราย เป็นต้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ คือ ประชาชนทั่วไปที่ต้องใช้สินค้านั้น มีการควบคุมทั้งในการผลิตคุณภาพของสินค้าและด้านอื่นๆ โดยรัฐกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการขอใบอนุญาตผลิตและการจำหน่ายสินค้าบางประเภทเหล่านี้ หากฝ่าฝืนก็มีความผิดและมีโทษทางอาญาแต่ก็มุ่งควบคุมเฉพาะสินค้าที่เป็นมาตรการในเชิงป้องกันไม่ให้ความเสียหายเกิดขึ้นแต่ไม่ได้เยียวยาความเสียหาย และแม้จะมีพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 เป็นกฎหมายกลางที่คุ้มครองผู้บริโภคโดยทั่วไป แต่กฎหมายไม่ได้มีบทบัญญัติที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิตกับผู้บริโภคไว้โดยตรง การที่บุคคลดังกล่าวจะเรียกร้องเพื่อเยียวยาความเสียหายก็ต้องอาศัยการฟ้องร้องผู้ผลิตหรือผู้ขายให้รับผิดชอบตามหลักละเมิดซึ่งมีภาระการพิสูจน์ที่ยากและต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายสูง ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีกฎหมายซึ่งกำหนดความรับผิดแตกต่างจากความรับผิดตามสัญญาซื้อขายหรือความรับผิดในละเมิด เพื่อเป็นการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายจากสินค้าอย่างเพียงพอและเป็นธรรม ครอบคลุมสินค้าอุปโภคบริโภคที่มีจำหน่ายในท้องตลาด ดังเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยที่ให้ไว้ว่า “เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ คือ โดยที่สินค้าในปัจจุบันไม่ว่าจะผลิต

ภายในประเทศหรือนำเข้า มีกระบวนการผลิตที่ใช้ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สูงขึ้นเป็นลำดับ การที่ผู้บริโภคมองว่าสินค้าไม่ปลอดภัยกระทำไ้ยาก เมื่อผู้บริโภคนำ สินค้าที่ไม่ปลอดภัยไปใช้อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สินของผู้บริโภคหรือบุคคลอื่นได้ แต่การฟ้องคดีในปัจจุบันเพื่อเรียกค่าเสียหายมีความยุ่งยาก เนื่องจากภาระในการพิสูจน์ถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อในการกระทำผิดของผู้ผลิตหรือผู้ นำเข้าตกเป็นหน้าที่ของผู้ได้รับความเสียหายตามหลักกฎหมายทั่วไปเพราะยังไม่มิกฎหมายให้ ความคุ้มครองผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายที่เกิดจากสินค้าโดยมีการกำหนดหน้าที่ความ รับผิดชอบในความเสียหายของผู้ผลิตหรือผู้เกี่ยวข้องไว้โดยตรง จึงสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วย ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด มาใช้ อันจะมีผลให้ผู้เสียหายไม่ต้องพิสูจน์ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า ตลอดจนได้รับการชดใช้ ค่าเสียหายที่เป็นธรรม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ “

3.2 หลักการและสาระสำคัญ

3.2.1 หลักการ

1. เยียวยาผู้เสียหาย พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจาก สินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ ปลอดภัยให้ได้รับการเยียวยาโดยที่ผู้เสียหายไม่ต้องเป็นผู้บริโภคสินค้านั้น โดยตรงหรือไม่ต้องเป็น ผู้ซื้อสินค้า ความเสียหายที่ได้รับความคุ้มครองได้แก่ ความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สิน แต่ไม่รวมความเสียหายต่อตัวสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั่นเอง¹⁴

2. ความรับผิดโดยเคร่งครัด (strict liability) พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดให้ ผู้ประกอบการต้องรับผิดต่อความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยที่ตนผลิต นำเข้า หรือขาย โดย เป็นความรับผิดโดยเคร่งครัด กล่าวคือ ต้องรับผิดโดยไม่ต้องพิจารณาว่าผู้ประกอบการนั้นจงใจหรือ ประมาทเลินเล่อในการก่อความเสียหายนั้นหรือไม่ และจะหลุดพ้นจากความรับผิดเมื่อมีข้อแก้ตัว ตามที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น

3. ภาระการพิสูจน์ ผู้เสียหายไม่ต้องพิสูจน์ว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือพิสูจน์ว่าความเสียหายเกิดจากการกระทำของผู้ประกอบการรายใด เพียงแต่ต้องพิสูจน์ว่าตน ได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการและตนได้ใช้หรือเก็บรักษาสินค้านั้นอย่างปกติ ธรรมดา แต่กฎหมายกำหนดให้ผู้ประกอบการมีหน้าที่พิสูจน์ตามข้อแก้ตัวที่กฎหมายกำหนดให้พ้น ความรับผิด

¹⁴ มาตร 4 “ความเสียหาย” หมายความว่า ความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไม่ว่าจะเป็นความเสียหายต่อ ชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สิน ทั้งนี้ ไม่รวมถึงความเสียหายต่อตัวสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น

4. ความรับผิดชอบแบบลูกหนี้ร่วมในกรณีที่มีความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเกิดขึ้น ผู้ประกอบการทั้งหลายต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหายอย่างลูกหนี้ร่วม กล่าวคือ รับผิดชอบร่วมกัน แทนกันและเต็มจำนวน และผู้เสียหายมีสิทธิจะเรียกให้ผู้ประกอบการรายใดรับผิดชอบก็ได้เป็นจำนวนเท่าใดก็ได้ จนกว่าตนจะได้รับชำระหนี้เต็มจำนวน¹⁵

5. ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ นอกเหนือจากค่าเสียหายที่แท้จริงแล้ว พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดให้ศาลมีอำนาจในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ โดยให้ศาลใช้ดุลพินิจพิจารณากำหนดจำนวนค่าเสียหายได้ตามความร้ายแรงของพฤติกรรม แต่สูงสุดไม่เกิน 2 เท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริง¹⁶ เจตนารมณ์ของกฎหมายเพื่อป้องปรามมิให้มีการกระทำผิดอีกและไม่ต้องการให้ผู้ประกอบการอื่นทำตาม

6. อายุความสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยมีอายุความสามปีนับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบหรือเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันที่มีการขายสินค้าหรือวันที่รู้ถึงความเสียหายนั้น และถ้ามีการเจรจาเกี่ยวกับค่าเสียหายที่พึงจ่ายระหว่างผู้ประกอบการและผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทนให้อายุความสะดุดหยุดอยู่ไม่นับในระหว่างนั้นจนกว่าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะบอกเลิกการเจรจา¹⁷

¹⁵ มาตรา 5 ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และสินค้านั้นได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว ไม่ว่าความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม

¹⁶ มาตรา 11 นอกจากค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ศาลมีอำนาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ด้วย

(2) หากข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ประกอบการได้ผลิต นำเข้า หรือขายสินค้าโดยรู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือมิได้รู้เพราะความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือเมื่อรู้ว่าสินค้าไม่ปลอดภัยภายหลังจากการผลิต นำเข้า หรือขายสินค้านั้นแล้วไม่ดำเนินการใด ๆ ตามสมควรเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหาย ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงนั้น ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงพฤติกรรมต่าง ๆ เช่น ความร้ายแรงของความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ การที่ผู้ประกอบการรู้ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า ระยะเวลาที่ผู้ประกอบการปกปิดความไม่ปลอดภัยของสินค้า การดำเนินการของผู้ประกอบการเมื่อทราบว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบการได้รับ สถานะทางการเงินของผู้ประกอบการ การที่ผู้ประกอบการได้บรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้น ตลอดจนการที่ผู้เสียหายมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหายด้วย

¹⁷ มาตรา 12 สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามพระราชบัญญัตินี้เป็นอันขาดอายุความเมื่อพ้นสามปีนับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบ หรือเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันที่มีการขายสินค้านั้น

ในกรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัย โดยผลของสารที่สะสมอยู่ในร่างกายของผู้เสียหายหรือเป็นกรณีที่ต้องใช้เวลาในการแสดงอาการ ผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทนตามมาตรา

3.2.2 สาระสำคัญ

พระราชบัญญัติฉบับนี้มีเนื้อหาสำคัญคือการกำหนดความหมายของสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ความรับผิดชอบของผู้ประกอบการและการคุ้มครองสิทธิของผู้ได้รับความเสียหาย ซึ่งจะพิจารณาในรายละเอียดโดยแยกได้เป็น 8 หัวข้อดังนี้

3.2.2.1 ประเภทของสินค้า

3.2.2.2 ลักษณะของสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

3.2.2.3 ผู้รับผิดชอบ

3.2.2.4 ลักษณะของความรับผิด

3.2.2.5 ค่าสินไหมทดแทนความเสียหาย

3.2.2.6 ภาระการพิสูจน์

3.2.2.7 เหตุยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการ

3.2.2.1 ประเภทของสินค้า

มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดเพื่อสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้ให้คำนิยามของคำว่า “สินค้า” ไว้ดังนี้

มาตรา 4 “สินค้า” หมายความว่า สั้งหาริมทรัพย์ทุกชนิดที่ผลิตหรือนำเข้าเพื่อขาย รวมทั้งผลิตผลเกษตรกรรม และให้หมายความรวมถึงกระแสไฟฟ้า ยกเว้นสินค้าตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

“ผลิตผลเกษตรกรรม” หมายความว่า ผลิตผลอันเกิดจากเกษตรกรรมต่างๆ เช่น การทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงสัตว์น้ำ เลี้ยงไหม เลี้ยงผึ้ง เพาะเห็ด แต่ไม่รวมถึงผลิตผลที่เกิดจากธรรมชาติ

จากบทบัญญัติข้างต้น ประเภทของสินค้าตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ต้องมีองค์ประกอบ 3 ประการดังนี้

1) เป็นทรัพย์สินหนึ่งใน 3 ประเภทที่กำหนดไว้ในมาตรา 4

สินค้าตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยต้องเป็นทรัพย์สินที่กำหนดไว้ในมาตรา 4 ซึ่งได้แก่ สั้งหาริมทรัพย์ที่ผลิตหรือนำเข้าเพื่อขาย หรือผลิตผลเกษตรกรรม หรือกระแสไฟฟ้า ซึ่งจะได้วิเคราะห์สินค้าในแต่ละประเภทดังนี้

ก. สั้งหาริมทรัพย์ที่ผลิตหรือนำเข้า

---

10 ต้องใช้สิทธิเรียกร้องภายในสามปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบ แต่ไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหาย

กฎหมายฉบับนี้ไม่ได้ให้คำจำกัดความของสังหาริมทรัพย์ไว้ จึงต้องกลับไปใช้คำนิยามตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 140 และมาตรา 139

“มาตรา 140 สังหาริมทรัพย์ หมายความว่า ทรัพย์สินอื่นนอกจากอสังหาริมทรัพย์และหมายความรวมถึงสิทธิอันเกี่ยวกับทรัพย์สินนั้นด้วย

มาตรา 139 อสังหาริมทรัพย์ หมายความว่า ที่ดินและทรัพย์สินอันติดอยู่กับที่ดินมีลักษณะเป็นการถาวรหรือประกอบเป็นอันเดียวกันกับที่ดินนั้น และหมายความรวมถึงทรัพย์สินอันเกี่ยวกับดินหรือทรัพย์สินอันติดอยู่กับที่ดินหรือประกอบเป็นอันเดียวกับที่ดินนั้นด้วย”

ดังนั้นตามความในมาตรา 140 สินค้าที่อยู่ในขอบเขตของพระราชบัญญัติฉบับนี้จึงเป็นทรัพย์สินทุกอย่างนอกจากอสังหาริมทรัพย์ นอกจากนี้การให้บริการ เช่น การรักษาพยาบาล การเสริมสวย ตัดผม ก็ไม่อยู่ในบังคับของกฎหมายนี้เช่นกัน

นอกจากต้องเป็นสังหาริมทรัพย์ที่กฎหมายกำหนดดังกล่าวแล้ว สังหาริมทรัพย์นั้นต้องผ่านกระบวนการผลิตหรือนำเข้าด้วย ซึ่งมาตรา 4 วรรคสามของพระราชบัญญัตินี้ได้บัญญัติความหมายของคำว่า“ผลิต”ไว้เฉพาะ ดังนี้

“ผลิต” หมายความว่า ทำ ผสม ประู่ แต่ง ประกอบ ประดิษฐ์ แปรสภาพ เปลี่ยนรูป คัดแปลง คัดเลือก แบ่งบรรจุ แห่เยือกแข็ง หรือฉายรังสี รวมถึงการกระทำใดๆ ที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน

ดังนั้นผลิตภัณฑ์ธรรมชาติ เช่น น้ำมันดิบ น้ำ หรือ หินที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ไม่ได้เกิดจากการกระทำของมนุษย์ไม่อยู่ในความหมายของสินค้าตามพระราชบัญญัตินี้ แต่หากนำน้ำมันดิบมากลั่นเป็นน้ำมันเบนซิน หรือนำน้ำแร่จากแหล่งธรรมชาติมาบรรจุขวดขาย หรือนำหินมาทำเป็นเครื่องประดับ หรือ รังนกที่นำมาทำเป็นเครื่องดื่ม ผลิตภัณฑ์ที่เกิดขึ้นก็จะเป็นสินค้าตามความหมายของพระราชบัญญัตินี้ นอกจากนี้สินค้านี้อาจประกอบขึ้นด้วยสินค้าหลายชิ้นเป็นส่วนประกอบหรือเป็นวัตถุดิบ สินค้าที่เป็นส่วนประกอบหรือวัตถุดิบในการผลิตสินค้านั้นใหม่ก็ยังคงเป็นสินค้าอยู่ เช่น ยางรถยนต์เป็นส่วนหนึ่งของรถยนต์ รถยนต์เป็นสินค้า ยางรถยนต์ที่ประกอบเป็นรถยนต์นั้นก็ยังคงเป็นสินค้าอยู่

การผลิตนี้ไม่หมายความว่าต้องทำเป็นจำนวนมาก ดังนั้นไม่ว่าจะทำขึ้นชิ้นเดียวหรือหลายชิ้นก็ถือเป็นการผลิตตามกฎหมายนี้ทั้งสิ้น

สำหรับการนำเข้านั้นมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดคำนิยามไว้ดังนี้

“นำเข้า” หมายความว่า นำหรือส่งสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขาย

นำเข้าเป็นการดำเนินการเพื่อนำสินค้าจากนอกประเทศเข้ามาในราชอาณาจักรเอง เช่นไปต่างประเทศแล้วนำเข้ามาเอง ส่วนสิ่งเข้ามานั้น หมายถึง ไม่ได้ดำเนินการนำสินค้าจากต่างประเทศเข้ามาเอง คือไม่ได้นำเข้ามาด้วยตัวเองแต่ผู้อื่นนำเข้ามาตามคำสั่งของตน เช่น สั่งให้ผู้ขายหรือผู้ผลิตสินค้าในต่างประเทศส่งสินค้ามาให้ การนำและการส่งเข้ามาซึ่งสินค้านั้นต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อขาย และสินค้าที่นำเข้านั้นต้องเป็นสินค้า 3 ประเภทตามค่านิยมของพระราชบัญญัตินี้ด้วย

มีข้อสงสัยเกิดคือ การที่กฎหมายกำหนดว่าสินค้า หมายถึง สหกรณ์ที่นำเข้าเพื่อขาย จึงอาจตีความได้ว่าสินค้าที่นำเข้าหากเป็นการนำเข้าเพื่อขายแล้ว แม้ไม่ผ่านกระบวนการผลิตเลยก็เป็นสินค้าตามมาตรา ๑๖ เช่น เห็ดหลินจือ ที่ขึ้นเองตามธรรมชาติที่ไม่ผ่านกระบวนการแปรรูปหากมีการนำเข้าเพื่อขายแล้วก็คือเป็นสินค้าที่อยู่ในบังคับของพระราชบัญญัตินี้

กฎหมายไม่ได้กำหนดจำนวนไว้ ดังนั้นการนำเข้าสินค้าในปริมาณมากหรือเพียงชิ้นเดียวก็อยู่ในบังคับของกฎหมายนี้

ข. ผลผลิตเกษตรกรรม

การเกษตรกรรมได้แก่ การเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ ผลผลิตทางการเกษตรได้แก่ ผลผลิตที่ได้จากการเพาะปลูกและการเลี้ยงสัตว์ เช่น ข้าวเปลือก มันสำปะหลัง เนื้อวัว นมวัว น้ำผึ้งเลี้ยง แม้ผลผลิตเกษตรกรรมโดยลักษณะและคุณสมบัติจะจัดเป็น สหกรณ์ที่ขายอยู่แล้วก็ตาม แต่กฎหมายฉบับนี้ได้บัญญัติผลผลิตเกษตรกรรมให้รวมอยู่ในความหมายของสินค้าโดยบัญญัติไว้เฉพาะแยกต่างหากจากสหกรณ์ที่ขายทั่วไปที่ต้องผ่านกระบวนการผลิตก่อนจึงจะถือเป็นสินค้า ผลผลิตเกษตรกรรมจึงเป็นสินค้าโดยที่ไม่ต้องผ่านกระบวนการผลิตเหมือนสหกรณ์ชนิดอื่น¹⁸ เหตุผลก็เพื่อขยายขอบเขตการให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคและเพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายต่างประเทศ เช่น กฎหมายสหภาพยุโรป (EC Directive 85/374 EEC)¹⁹ ซึ่งบัญญัติให้ผลผลิตทางการเกษตรรวมอยู่ในสินค้าด้วยเพราะมีความเห็นว่าในปัจจุบันการเกษตรกรรมนั้นได้มีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในหลายขั้นตอน เช่น การใส่ปุ๋ย สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ยาปฏิชีวนะ สารเคมีเร่งการเจริญเติบโต การฉายรังสีเพื่อให้ผลผลิตเก็บได้นานขึ้น การตัดต่อพันธุกรรมเป็นต้น และเทคโนโลยีเหล่านี้ย่อมมีผลต่อผลผลิตที่ได้ ดังนั้น ผลผลิตเกษตรปฐมภูมิที่ไม่ผ่านกระบวนการผลิตซึ่งก็คือวัตถุดิบทางการเกษตรที่ยังไม่ผ่านการแปรรูปทางอุตสาหกรรม (primary agricultural products) นั้นจึงถือเป็นสินค้าที่อยู่ในบังคับของพระราชบัญญัตินี้ เช่น ปลาเลี้ยงในฟาร์ม ไข่ไก่เลี้ยง ข้าวเปลือก นม โคนสด ดังนั้นผลผลิตการเกษตร

¹⁸ คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) เรื่องเสร็จที่ 525/2550

¹⁹ บันทึกหลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. ... ที่ สคก. ตรวจสอบพิจารณาแล้ว เรื่องเสร็จที่ 525/2550

ที่ใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตสินค้าอื่นก็เป็นสินค้าด้วย เช่น ไข่ไก่ที่ใช้ทำขนม นมที่ใช้ผลิตเนยแข็ง ส่วนผลผลิตที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติที่ไม่ได้เกิดจากการทำเกษตรกรรม เช่น สมุนไพรในป่า น้ำผึ้งป่า สาหร่าย สัตว์น้ำที่เกิดเองตามแหล่งน้ำธรรมชาติโดยไม่ได้เพาะเลี้ยงไม่ใช่ผลผลิตเกษตรกรรม ผลผลิตจากธรรมชาติเหล่านี้เป็นสังหาริมทรัพย์ที่ต้องผ่านกระบวนการผลิตเสียก่อน แล้วจึงจะกลายเป็นสินค้าตามกฎหมายนี้ เช่น พลาสติกที่จับขึ้นมาจากทะเลยังไม่เป็นสินค้า แต่หากนำปลาน้ำมาแช่เยือกแข็งหรือนำมาแล่เป็นชิ้นทำซาซิมิถือเป็นการสภาพ นำน้ำผึ้งป่ามาใส่ภาชนะถือเป็นการแบ่งบรรจุก็จะกลายเป็นสินค้าตามพระราชบัญญัตินี้ (อย่างไรก็ตามการแช่เย็นที่ไม่ใช่การแช่เยือกแข็งไม่ใช่การผลิตตามกฎหมายนี้)

ค. กระแสไฟฟ้า

ก่อนหน้าที่จะมีพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 หากเกิดความเสียหายจากกระแสไฟฟ้าผู้ที่ครอบครองกระแสไฟฟ้านั้นต้องรับผิดชอบตามมาตรา 437 แต่พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ต้องการคุ้มครองผู้บริโภคจึงได้บัญญัติไว้เป็นพิเศษให้กระแสไฟฟ้าเป็นสินค้าอย่างหนึ่ง ผลก็คือผู้ผลิตกระแสไฟฟ้าซึ่งในประเทศไทยนั้นได้แก่การไฟฟ้าฝ่ายผลิต การไฟฟ้านครหลวง เป็นต้น อาจต้องรับผิดชอบหากมีความเสียหายเกิดขึ้นจากความบกพร่องของการผลิตกระแสไฟฟ้านั้น

2) ต้องมีไว้เพื่อขาย

กฎหมายบัญญัติว่าทรัพย์สินที่กำหนดไว้ในมาตรา 4 ซึ่งได้แก่สังหาริมทรัพย์ที่ผลิตหรือนำเข้าเพื่อขาย หรือผลผลิตเกษตรกรรม หรือกระแสไฟฟ้า ต้องมีไว้ “เพื่อขาย” ดังนั้น “เพื่อขาย” จึงเป็นองค์ประกอบอีกประการหนึ่งของ “สินค้า” ตามความหมายของพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ซึ่งมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัตินี้ได้บัญญัติคำนิยามของคำว่า “ขาย” ไว้ดังนี้

“ขาย” หมายความว่า จำหน่าย จ่าย แจก หรือแลกเปลี่ยนเพื่อประโยชน์ทางการค้าและให้หมายความรวมถึงให้เช่า ให้เช่าซื้อ จัดหา ตลอดจนเสนอ ชักชวน หรือนำออกแสดงเพื่อการดังกล่าว”

ความหมายของคำว่า “ขาย” ตามกฎหมายนี้ จึงกว้างกว่าความหมายของซื้อขายที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กล่าวคือรวมถึงกิจกรรมหลายประการที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ทางการค้าโดยที่ไม่ต้องมีการโอนกรรมสิทธิ์ นอกจากนี้ความรับผิดเกิดขึ้นแม้จะยังไม่ได้ขายจริง เพียงแต่มีวัตถุประสงค์เพื่อขายก็พอ ขายได้หรือยังขายไม่ได้ หรือยังไม่ได้นำออกขายไม่ใช่สาระสำคัญ สำคัญที่มีจุดประสงค์เพื่อประโยชน์ทางการค้า ดังนั้นการผลิตหรือนำเข้าเพื่อใช้เองส่วนตัวจึงไม่อยู่ในบังคับของพระราชบัญญัตินี้

ประโยชน์ทางการค้ามีความหมายกว้างกว่าการได้ผลตอบแทนเป็นตัวเงิน หรือ การแสวงหาผลกำไร อาจรวมถึงการได้ประโยชน์ที่ไม่ใช่เป็นตัวเงิน เช่นการแจกแลก หรือ แคมเปญเพื่อแนะนำสินค้าให้เป็นที่รู้จัก ให้ทดลองใช้หรือทดลองชิมเพื่อส่งเสริมการขาย การแจกตัวอย่างสินค้าเพื่อโฆษณาหรือเป็นนโยบายการตลาดเพื่อส่งเสริมการขาย การประชาสัมพันธ์ ก็ น่าจะถือได้ว่ามีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ทางการค้า ซึ่งอาจจะไม่ได้ผลตอบแทนเป็นตัวเงินหรือเท่ากับไม่ได้กำไรหรือแม้แต่ขาดทุนก็ได้ หากเป็นไปเพื่อประโยชน์ทางการค้าก็ถือว่าอยู่ในความหมายของ “ขาย” ตามกฎหมายนี้ด้วย เช่น การบริจาคสินค้าให้วัดจะถือเป็นการขายตามกฎหมายนี้หรือไม่ก็ต้องดูวัตถุประสงค์ของการบริจาคเป็นสำคัญว่ามุ่งประโยชน์ในทางการค้าหรือไม่ เช่นบริจาคมื้อบวรจุวัดให้วัดเพื่อการประชาสัมพันธ์ก็ได้ประโยชน์ทางการค้าถือว่าเป็นการขายตามพระราชบัญญัตินี้

3) ไม่ใช่สินค้าที่ได้รับการยกเว้น โดยกำหนดไว้ในกฎกระทรวงที่ออกตามความในพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ปัจจุบันได้มีกฎกระทรวงกำหนดผลิตผลเกษตรกรรมเป็นสินค้าที่ได้รับการยกเว้นตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2553 ข้อ 1 ในกฎกระทรวงนี้กำหนดให้

“ผลิตผลเกษตรกรรม” หมายความว่า ผลิตผลเกษตรกรรมตามกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

ข้อ 2 ให้ผลิตผลเกษตรกรรมที่เกิดขึ้นในประเทศไทยและไม่ได้ผลิตในโรงงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานเป็นสินค้าที่ได้รับการยกเว้นตามบทนิยามคำว่า “สินค้า” ตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551”

ผลิตผลเกษตรกรรมที่ได้รับการยกเว้นไม่อยู่ในบังคับของพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 จึงต้องเป็นผลิตผลเกษตรกรรมที่ผลิตขึ้นในประเทศไทยและไม่ได้ผลิตในโรงงานอุตสาหกรรมตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน เหตุผลก็เพื่อไม่ให้เกษตรกรไทยต้องรับภาระที่หนักจนเกินไปเพราะประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศไทยมีอาชีพเกษตรกรรมและมีรายได้หลักจากการขายผลิตผลเกษตรกรรมเพื่อการยังชีพ ประกอบกับเกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการในการผลิตที่ดี อีกทั้งยังไม่มีความพร้อมที่จะรับภาระค่าใช้จ่ายรวมทั้งภาระในการพิสูจน์ความรับผิดเมื่อมีการฟ้องร้องให้รับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย²⁰

²⁰ บันทึกหลักการและเหตุผลประกอบกฎกระทรวงกำหนดผลิตผลเกษตรกรรมเป็นสินค้าที่ได้รับการยกเว้นตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2553

ผลิตผลเกษตรกรรมที่นำเข้ามาจากต่างประเทศแม้จะไม่ได้ผลิตในโรงงานก็ไม่ได้รับการยกเว้นจึงถือเป็นสินค้าบังคับของพระราชบัญญัตินี้ ส่วนผลิตผลเกษตรกรรมในประเทศไทยต้องไม่ได้ผลิตในโรงงาน การผลิตในโรงงานตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 หมายถึง มีการใช้เครื่องจักรที่มีกำลังแรงม้าตั้งแต่ 5 แรงม้าหรือเทียบเท่าหรือใช้คนงานตั้งแต่ 7 คนขึ้นไปและเป็นประเภทหรือชนิดโรงงานตามบัญชีท้ายกฎกระทรวง ที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติโรงงานฯ ซึ่งได้กำหนดโรงงานที่เกี่ยวกับผลิตผลเกษตรกรรมไว้ ได้แก่ การคั้นนึ่ง การอบพืชหรือเมล็ดพืช การกระเทาะเมล็ด การอัดปอ ใบยาสูบ การบีบอัดฝ้าย การอัดนุ่น การเพาะเชื้อเห็ด กล้วยไม้หรือถั่วงอก การร่อน ล้าง คัด หรือแยกขนาดหรือคุณภาพของผลิตผลเกษตรกรรม การสีฝัด หรือขัดข้าว การฟอกไขโดยใช้ตู้อบ ฯลฯ ดังนั้น ชวานา 7 คน ขึ้นไปร่วมกันทำนาได้ ข้าวเปลือกแล้วเกี่ยวไปขาย แต่ไม่ได้ทำในลักษณะหรือประเภทของโรงงานตามบัญชีท้ายกระทรวงที่ออกโดยพระราชบัญญัติโรงงานฯ ได้รับการยกเว้นไม่ต้องรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเพราะข้าวที่เกี่ยวข้องได้ไม่จัดเป็นสินค้าเพราะได้รับการยกเว้นตามร่างกฎกระทรวง

3.2.2.2 ลักษณะของสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

มาตรา 4 กำหนดลักษณะของสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไว้ดังนี้

“สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” หมายความว่า สินค้าที่ก่อหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ไม่ว่าจะเป็นเพราะเหตุจากความบกพร่องในการผลิตหรือการออกแบบ หรือไม่ได้กำหนดวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า หรือกำหนดไว้แต่ไม่ถูกต้องหรือไม่ชัดเจนตามสมควร ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงสภาพของสินค้า รวมทั้งลักษณะการใช้งานและการเก็บรักษาตามปกติธรรมดาของสินค้าอันพึงคาดหมายได้

สินค้าที่ไม่ปลอดภัยจึงมีลักษณะ 2 ประการดังนี้

1) มีความบกพร่องอย่างใดอย่างหนึ่ง 3 ประการ

(1) มีความความบกพร่องในการผลิต (manufacturing defect) เป็นความผิดพลาดที่เกิดขึ้นระหว่างกระบวนการผลิต เช่น การคัดเลือกว่าัดดูดิบ การผสม การประกอบ การตรวจสอบคุณภาพ ซึ่งอาจเป็นการกระทำของคน หรือเครื่องจักรทำงานผิดพลาดทำให้สินค้าบางชิ้นที่ผลิตไม่เป็นไปตามมาตรฐานการผลิตของผู้ผลิตสินค้าหรือไม่ตรงตามความต้องการของผู้ผลิตสินค้านั้น ตัวอย่าง ของสินค้าที่มีความบกพร่องในการผลิตที่เกิดขึ้น ได้แก่ การพบสิ่งแปลกปลอมในอาหารและเครื่องดื่ม เครื่องใช้ไฟฟ้ามีชิ้นส่วนไม่ครบ

(2) มีความความบกพร่องในการออกแบบ (design defect) นอกจากรูปทรงภายนอกแล้วการออกแบบรวมถึง สูตรตัวยา สัดส่วนของส่วนผสมต่างๆ เพื่อผลิตออกมาเป็นสินค้า ตลอดจนเทคนิคในการผลิตด้วย เช่น รูปทรงของเก้าอี้ สูตรยา ส่วนผสมของสีทาบ้าน เทคนิคที่ทำให้เครื่องปรับอากาศทำงานเงียบ การออกแบบที่ผิดพลาดทำให้สินค้าทุกชิ้นที่ผลิต

ออกมาเป็นสินค้าไม่ปลอดภัยแม้ว่าจะผลิตออกมาได้ตรงกับความประสงค์ของผู้ผลิตทุกประการ สินค้าที่มีความไม่ปลอดภัยในการออกแบบนั้น ไม่อาจใช้งานได้อย่างที่ประสงค์หรือเกิดอันตรายเมื่อใช้งานตามปกติ ตัวอย่างของสินค้าที่มีความบกพร่องในการออกแบบ เช่น แก้วที่เอนพิงผนังแล้วหายหลังเพราะออกแบบไม่สมดุล รถดักดินที่ผลิตตรงตามแบบทุกประการแต่ไม่ปลอดภัย เพราะไม่มีกระจกมองหลัง เป็นต้น

(3) มีความบกพร่องเพราะเหตุที่ไม่ได้กำหนดวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า หรือกำหนดไว้แต่ไม่ถูกต้องหรือไม่ชัดเจนตามสมควร (warning defect) สินค้าสมัยใหม่ที่ผู้คนยังไม่คุ้นเคย หรือ สินค้าบางประเภทที่การใช้งานซับซ้อน จำเป็นต้องมีการแนะนำวิธีการใช้สินค้า การเก็บรักษา ตลอดจนข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า ผู้ประกอบการเป็นผู้ที่รู้ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าดีกว่าจึงมีหน้าที่ให้คำเตือนที่ถูกต้องและชัดเจน อันอาจอยู่ในรูปของคู่มือการใช้ ฉลากกำกับสินค้า การใช้การเก็บรักษาที่ไม่ถูกวิธีอาจก่อให้เกิดก่อให้เกิดความเสียหายต่อตัวสินค้าและผู้ใช้หรือบุคคลใกล้เคียง เช่น ยางบางชนิดรับประทานแล้วมีผลข้างเคียงทำให้ง่วง สเปรย์ฉีดผมหากฉีดใกล้ไฟอาจติดไฟและเกิดระเบิด ความบกพร่องในคำเตือนนี้หมายถึงไม่มีคำเตือนหรือมีคำเตือนแต่ไม่สมบูรณ์เพียงพอด้วย

อย่างไรก็ดี พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ไม่ได้ให้คำจำกัดความว่าลักษณะอย่างไรจึงจะถือว่ามีความบกพร่องการผลิต การออกแบบ หรือการกำหนดวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า หรือที่ถือว่ามีความชัดเจนตามสมควร จึงต้องพิจารณาจากบทบัญญัติของมาตรา 4 ตอนท้าย ดังนี้

“คำนึงถึงสภาพของสินค้า รวมทั้งลักษณะการใช้งานและการเก็บรักษาตามปกติธรรมดาของสินค้าอันพึงคาดหมายได้”

สภาพของสินค้า คือ สภาพภายนอกของสินค้านั้น เช่น เป็นของแข็ง ของเหลว หรือก๊าซ เป็นยา สารเคมี วัตถุอันตราย มีพิษ อายุการใช้งาน หรือเป็นของเน่าเสียง่ายหรือไม่

ลักษณะการใช้งาน คือ เพื่อการอุปโภคหรือบริโภค ใช้ในร่มหรือกลางแจ้ง ความทนทาน การรับน้ำหนัก การกั้นน้ำหรือไม่กั้นน้ำ รับประทานได้หรือสำหรับใช้ภายนอกห้ามรับประทาน

การเก็บรักษา โดยพิจารณาถึงการเก็บรักษาของผู้ใช้ เช่น ภาชนะที่ใช้ อุณหภูมิ สถานที่เก็บให้เหมาะสมกับสภาพและลักษณะการใช้งานของสินค้า

ตามปกติธรรมดาของสินค้าอันพึงคาดหมายได้ เป็นแนวทางพิจารณาตามเกณฑ์ของมาตรา 4 โดยใช้เกณฑ์การคาดหวัง (expectation test) ของประชาชนทั่วไปในการตัดสินว่าสินค้าใดๆจะเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยก็ต่อเมื่อสินค้านั้นไม่เป็นไปตามความคาดหวังของประชาชน

2) ความบกพร่องนั้นก่อนหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหาย

สินค้าที่มีความบกพร่องทั้ง 3 ลักษณะที่กล่าวแล้วข้างต้นต้องก่อให้เกิดความเสียหายด้วยจึงจะเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และความเสียหายที่เกิดขึ้นต้องไม่ใช่ความเสียหายต่อตัวทรัพย์สินเองเช่น หากมีความบกพร่องในการผลิตแต่ไม่เกิดความเสียหาย เช่นรถสี่ล้อ ก้าว น้ำหุบเล็กเกินไปใช้จับไม่ได้ ก็ไม่ใช่สินค้าที่ไม่ปลอดภัย แต่อาจเป็นเรื่องเสื่อมค่า เสื่อมราคา เสื่อมประโยชน์ในการใช้งาน ซึ่งอาจเรียกค่าเสียหายได้ตามสัญญาซื้อขายตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

นอกจากนั้นหากสินค้านั้นก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นแต่ความเสียหายไม่ได้มีสาเหตุเพราะความบกพร่องใน 3 ลักษณะดังกล่าว สินค้านั้นก็ไม่ใช่สินค้าที่ไม่ปลอดภัย เช่น มีด ปืน หรือระเบิด อาจทำให้บาดเจ็บได้ สินค้าเหล่านี้เป็นสินค้าประเภทที่มีอันตรายในตัวของมันเองหากผู้ใช้ไม่ระมัดระวังในการใช้หรือการเก็บรักษา ก็อาจได้รับอันตรายได้ มีดมีความคมบาดมือได้ หรือ รองเท้าส้นสูงใส่แล้วเมื่อยขา เกลือมีความเค็มทำให้เป็นแผลเป็นสนิมได้ สินค้าเหล่านี้ไม่ใช่สินค้าที่ไม่ปลอดภัยเพราะเป็นลักษณะของสินค้านั้นเอง วัตถุอันตรายจึงไม่ใช่สินค้าที่ไม่ปลอดภัยเว้นแต่จะมีความบกพร่องในการผลิต การออกแบบหรือความบกพร่องเพราะเหตุที่ไม่ได้กำหนดวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา ค่าเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า

3.2.2.3 ผู้รับผิดชอบ

ความรับผิดชอบของผู้ประกอบการตามพระราชบัญญัตินี้มีบัญญัติไว้ในมาตรา 5 ที่บัญญัติว่า

มาตรา 5 “ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมรับผิดชอบผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยและสินค้านั้นได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว ไม่ว่าความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม”

บุคคลที่มาตรา 5 กำหนดให้ต้องรับผิดชอบจากความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยคือ ผู้ประกอบการ ซึ่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อสินค้าที่ไม่ปลอดภัยได้บัญญัติให้ครอบคลุมไปถึงบุคคลต่างๆที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการผลิตและการจำหน่าย ผู้ผลิตที่แท้จริงและผู้ที่ไม่ได้ผลิตแต่กฎหมายถือเสมือนผู้ผลิต ดังความหมายของผู้ประกอบการมีนิยามไว้ในมาตรา 4 ดังนี้

มาตรา 4 “ผู้ประกอบการ” หมายความว่า

(1) ผู้ผลิต หรือผู้ว่าจ้างให้ผลิต

(2) ผู้นำเข้า

(3) ผู้ขายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าได้

(4) ผู้ซึ่งใช้ชื่อ ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เครื่องหมาย ข้อความ หรือแสดงด้วยวิธีใดๆ อันมีลักษณะที่จะทำให้ความเข้าใจได้ว่าเป็นผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้า”

1) ผู้ผลิต หรือผู้ว่าจ้างให้ผลิต

ตามมาตรา 4 “ผลิต” หมายความว่า ทำ ผสม ปปรุง แต่ง ประกอบ ประดิษฐ์ แปรสภาพ เปลี่ยนรูป คัดแปลง คัดเลือก แบ่งบรรจุ แช่เยือกแข็ง หรือฉายรังสี รวมถึงการกระทำใด ๆ ที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน

ผู้ผลิตจึงหมายถึง ผู้ที่ทำ ผสม ปปรุง แต่ง ประกอบ ประดิษฐ์ แปรสภาพ เปลี่ยนรูป คัดแปลง คัดเลือก แบ่งบรรจุ แช่เยือกแข็ง หรือฉายรังสี รวมถึงการกระทำใด ๆ ที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน การกระทำที่เป็นการผลิตตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 จึงอาจแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะคือ การกระทำที่เกี่ยวข้องกับตัวสินค้าทั้งการกระทำที่ทำให้สินค้านั้นเปลี่ยนรูปโดยตรง เช่น ทำ ผสม ปปรุง แต่ง ประดิษฐ์ แปรสภาพ เปลี่ยนรูป หรือคัดแปลง และ การกระทำที่ไม่ทำให้สินค้านั้นเปลี่ยนรูป เช่น คัดเลือก แบ่งบรรจุ แช่เยือกแข็ง²¹ หรือฉายรังสี²² ซึ่งกฎหมายถือว่าเป็นการผลิตเพราะแม้เป็นการกระทำที่ไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปลี่ยนรูปสินค้าโดยตรงแต่ก็อาจส่งผลกระทบต่อตัวสินค้า เช่น การแบ่งบรรจุไม่ดีทำให้อากาศเข้าได้จนสินค้าเสื่อมสภาพ ปัญหาก็คือการกระทำให้สินค้าเปลี่ยนรูป เช่น การนำวัตถุดิบมาผสม ปปรุง แต่ง หรือ แปรสภาพ ให้เป็นสินค้าในรูปแบบใหม่นั้นย่อมเป็นที่เข้าใจกันทั่วไปว่าเป็นการผลิต แต่การกระทำที่ไม่ได้ทำให้สินค้านั้นเปลี่ยนรูปอาจมีความไม่ชัดเจนว่าการกระทำนี้จะถือเป็นการผลิตหรือไม่ เช่น ในการคัดเลือก การแบ่งบรรจุ ร้านขายยาที่แบ่งบรรจุยาขายปลีกให้แก่ลูกค้า การแบ่งบรรจุถือเป็นการผลิต ในขณะที่การจำหน่ายในโรงพยาบาลตามแพทย์สั่งไม่ใช่การผลิตเพราะเป็นการให้บริการต่อเนื่องทางการแพทย์ ในประเด็นนี้มีนักวิชาการให้ความเห็นว่าการผลิตนั้นต้องเป็นการกระทำที่มีลักษณะที่เป็นจุดเริ่มต้นของการเกิดสินค้านั้น ถ้าไม่ได้เป็นการกระทำในลักษณะที่เป็นจุดเริ่มต้นของการเกิดของตัวสินค้าก็ไม่ถือเป็นการผลิต เช่น แม้คัดเลือกผลไม้จากแผงใส่ถุงส่งให้ลูกค้า การคัดเลือกผลไม้ใส่ถุงไม่ถือเป็นการผลิตเพราะไม่ได้เป็นการกระทำในลักษณะที่เป็นจุดเริ่มต้นของการเกิดของสินค้านั้น²³

เหตุผลที่ผู้ผลิตต้องรับผิดชอบเพราะผู้ผลิตสินค้าเป็นผู้ที่ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับกระบวนการผลิตที่ดีที่สุดจึงอยู่ในฐานะที่จะป้องกันความเสียหายได้ดีที่สุด และเป็นการยากที่ผู้บริโภคจะตรวจสอบได้ว่าสินค้านั้นปลอดภัยหรือไม่เพราะการผลิตสินค้าในปัจจุบันใช้เทคโนโลยีที่ซับซ้อน ผู้บริโภคจำเป็นต้องเชื่อใจในผู้ผลิตสินค้าน่าจะนำสินค้าที่ไม่เป็นอันตราย ออกวางจำหน่าย

²¹ การแช่เยือกแข็ง (freezing) เป็นเทคนิคการเก็บรักษาอาหารอย่างหนึ่ง โดยการทำให้อุณหภูมิลดลงอย่างรวดเร็ว

²² น่าจะหมายถึงการฉายรังสีเพื่อถนอมอาหารเท่านั้น ไม่รวมการฉายรังสีเพื่อการรักษาโรค เช่น การเอ็กซ์เรย์ ซึ่งเป็นการบริการทางการแพทย์

²³ พงษ์เดช วามิชกิตติกุล คำอธิบายพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 กรุงเทพมหานครสำนักงานศาลยุติธรรม 2552 หน้า 31

ส่วนผู้ว่าจ้างให้ผลิตนั้นแม้ว่าไม่ได้ดำเนินการผลิตด้วยตนเอง แต่ก็เป็นผู้มีบทบาทและอำนาจในความเป็นจริงเกี่ยวกับวิธีการผลิตและการดำเนินการของผู้ผลิต จึงถือเป็นผู้ผลิตและต้องรับผิดชอบเมื่อสินค้าก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น

สินค้าชิ้นหนึ่งอาจมีผู้ผลิตได้หลายราย เช่น ผู้ผลิตสินค้าขั้นสุดท้าย (finished products) ผู้ผลิตวัตถุดิบ (raw materials) และ ผู้ผลิตส่วนประกอบของสินค้า (component parts) ผู้ผลิตตามคำสั่งของผู้ว่าจ้าง (อาจเป็นผู้ผลิตสินค้าขั้นสุดท้ายหรืออาจเป็นผู้ผลิตส่วนประกอบของสินค้าก็ได้)บุคคลเหล่านี้ล้วนเป็นผู้ผลิตตามกฎหมายนี้²⁴ เพราะมีส่วนเกี่ยวข้องในการผลิต เช่น ก. ว่าจ้างให้ ข. เป็นผู้ผลิตรถยนต์ให้ ในการผลิตข. ได้นำชิ้นส่วนรถยนต์ที่ผลิตโดยผู้ผลิตรายอื่น เช่น ยางรถยนต์ กระจกหน้า กระจกข้าง ลูกหมอนนิรภัย แผ่นเหล็กมาประกอบเป็นรถยนต์หนึ่งคัน เช่นนี้ ก. เป็นผู้ว่าจ้างให้ผลิต ข. เป็นผู้ผลิตขั้นสุดท้าย ส่วนผู้ผลิตแผ่นกระจกสำหรับทำกระจกรถยนต์ ผู้ผลิตยางรถยนต์เป็นผู้ผลิตชิ้นส่วน ผู้ผลิตเหล็กเป็นผู้ผลิต หากเกิดความเสียหายขึ้นเพราะรถยนต์ ผู้เสียหายฟ้องบุคคลเหล่านี้ให้รับผิดชอบในฐานะผู้ผลิตได้

2) ผู้นำเข้า

พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้กำหนดนิยามของ “นำเข้า” ไว้ในมาตรา 4

มาตรา 4 “นำเข้า” หมายความว่า นำหรือส่งสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขาย”

ผู้นำเข้าที่จะเป็นผู้ประกอบการต้องเป็นผู้นำหรือส่งสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขาย ซึ่งหมายถึงจำหน่าย แจก หรือแลกเปลี่ยนเพื่อประโยชน์ทางการค้า และให้หมายความรวมถึงให้เช่า ให้เช่าซื้อ จัดหา ตลอดจนเสนอ ชักชวน หรือนำออกแสดงเพื่อการดังกล่าว กฎหมายให้ผู้นำเข้ารับผิดชอบต่อผู้เสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเช่นเดียวกับผู้ผลิต แม้ผู้นำเข้าจะไม่มีส่วนในการผลิตเลยก็ตาม ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการคุ้มครองและอำนวยความสะดวกแก่ผู้เสียหายในกรณีที่ผู้ผลิตสินค้าไม่มีสำนักงานหรือตัวแทนอยู่ในประเทศไทย การฟ้องร้องผู้ผลิตในต่างประเทศอาจยุ่งยากหรือแม้ฟ้องได้ก็อาจไม่ได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายของประเทศนั้น ภาษานี้มีวัตถุประสงค์ให้ผู้เสียหายทุกคนมีสิทธิได้รับความเยียวยาอย่างเดียวกัน โดยไม่ต้องคำนึงถึงแหล่งที่มาทางภูมิศาสตร์ของสินค้านั้น เหตุผลอีกประการหนึ่งที่ผู้นำเข้าควรต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายก็เพราะเป็นผู้สร้างความเสี่ยงขึ้นด้วยการนำสินค้าที่ไม่ปลอดภัยซึ่งก่อให้เกิดความเสียหาย ผู้นำเข้าจึงมีหน้าที่ต้องตรวจสอบและทดสอบสินค้าก่อนที่ตนจะนำเข้า²⁵

²⁴ สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร รายงานการวิจัย เรื่อง ผลกระทบจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 หน้า 39

²⁵ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร รายงานการวิจัย เรื่อง ผลกระทบจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 หน้า 38

3) ผู้ขายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าได้

ตามมาตรา 4 “ขาย” หมายความว่า จำหน่าย จ่าย แจก หรือ แลกเปลี่ยนเพื่อประโยชน์ทางการค้า และให้หมายความรวมถึงให้เช่า ให้เช่าซื้อ จัดหา ตลอดจน เสนอ ชักชวน หรือนำออกแสดงเพื่อการดังกล่าว

โดยหลักแล้วผู้ขายไม่ต้องรับผิดชอบ ผู้ขายที่ต้องรับผิดชอบตามพระราชบัญญัตินี้คือ ผู้ขายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าได้ ผู้ขายที่เป็นเพียงผู้ส่งต่อสินค้าไปยังผู้บริโภคแต่เพียงอย่างเดียว (ซื้อมาขายไป) ไม่ต้องรับผิดชอบเพราะไม่ใช่ผู้ประกอบการตามพระราชบัญญัตินี้ เช่น ร้านสะดวกซื้อที่วางขายสินค้าจากผู้ผลิตในสภาพที่ไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงสินค้านั้นเลย แต่กฎหมายกำหนดให้ผู้ขายต้องรับผิดชอบก็ต่อเมื่อ ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าได้ เช่น ร้านขายยาถ้าซื้อจากโรงงานยาโดยตรง ซื้อจากผู้จัดจำหน่าย (Distributors) โดยตรง มีเอกสารซื้อขายเป็นลายลักษณ์อักษร เป็นยาที่มีทะเบียน มีฉลากถูกต้องครบถ้วนตามกฎหมายยา เช่น เลขที่ครั้งที่ผลิต (lot number) วันเดือนปีที่ผลิต (manufactured date), วันหมดอายุ (expiry date) เป็นต้น ผู้ขายยาปลีกในร้านขายยาในกรณีเช่นนี้ก็จะไม่ใช่ “ผู้ประกอบการ” ตามนิยามของกฎหมายนี้และไม่ต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เพราะเป็นผู้ขายที่ระบุตัวผู้ผลิตได้

ส่วนผู้ขายที่ได้กระทำการบางอย่างที่พระราชบัญญัตินี้ถือว่าเป็นการผลิต อันได้แก่ การแบ่งบรรจุ การประกอบ เช่น รับซื้อมะม่วงคองมาใส่บรรจุภัณฑ์ใหม่แล้ววางขายในร้านของตนเองผู้ขายนั้นก็จะเป็นผู้ผลิตหรือ แม่ค้าขายอาหารที่เป็นผู้ประกอบการอาหารที่ขายนั่นเองก็จะถือว่าผู้ขายเป็นผู้ผลิต ไม่ใช่ผู้ขายหากมีผู้รับประทานอาหารที่ขายนั้นแล้วท้องร่วงเพราะมีความบกพร่องในกระบวนการผลิตผู้ขายก็ต้องรับผิดชอบในฐานะผู้ผลิต หรือผู้ขายเป็นแม่ค้าในตลาดหรือร้านโชห่วยที่ซื้อสินค้ามาเป็นจำนวนมากแล้วนำมาหีบห่อใหม่โดยแบ่งบรรจุขายเป็นถุงๆ เช่น ผงชูรส น้ำตาลและไม่ได้ระบุบนหีบห่อว่าผู้ผลิตสินค้านั้นคือใคร หากเกิดความเสียหายจากสินค้านั้น และต้องรับผิดชอบในฐานะเป็นผู้ผลิต ไม่ใช่ผู้ขาย เพราะการแบ่งบรรจุถือเป็นการผลิตตามพระราชบัญญัตินี้

ความรับผิดชอบมุ่งเน้นไปที่ตัวผู้ผลิตและผู้มีส่วนร่วมในการผลิต ไม่ใช่ผู้ขายเพราะผู้ผลิตสินค้าเป็นผู้ที่ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับกระบวนการผลิตดีที่สุด ส่วนผู้ขายโดยหลักแล้วไม่ต้องรับผิดชอบ แต่จะต้องรับผิดชอบก็ต่อเมื่อ ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าได้ คือไม่สามารถระบุตัวผู้ป้อนสินค้าให้แก่ตนได้ ทั้งนี้ผู้ขายจะต้องรับผิดชอบตามหลักข่าวดบกพร่องมาตรา 472 อยู่แล้ว พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2252 กำหนดให้ผู้ขายเป็นเพียงผู้รับผิดชอบในลำดับรองเท่านั้น การกำหนดให้ผู้ขายที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิตต้องรับผิดชอบก็เพื่อเป็นการประกันว่าจะต้องมีผู้รับผิดชอบ ทำให้ผู้เสียหายมีโอกาสได้รับการเยียวยามากขึ้นในกรณีที่ไม่สามารถหาตัวผู้ผลิตที่ต้องรับผิดชอบได้ เพราะในบางกรณีผู้บริโภค

อาจไม่รู้เลยว่าสินค้าชิ้นนั้นผลิตโดยใครและผลิตจากที่ใด อย่างไรก็ตามผู้ผลิตเป็นใครนั้นโดยทั่วไปแล้วก็มีระบุไว้ที่บรรจุภัณฑ์ของสินค้า ผู้ขายจึงน่าจะระบุตัวผู้ผลิตสินค้าที่ตนขายอยู่ได้ไม่ยาก เช่นร้านสะดวกซื้อ (เช่น 7 Eleven, FamilyMart) ที่วางขายสินค้าที่มียี่ห้อและใส่บรรจุภัณฑ์โดยผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าเรียบร้อยแล้ว หากสินค้านั้นก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นร้านสะดวกซื้อก็ไม่ต้องร่วมรับผิดชอบกับผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าด้วย เพราะเป็นผู้ขายที่ระบุตัวผู้ผลิตได้

4) ผู้ซึ่งใช้ชื่อ ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เครื่องหมาย ข้อความ หรือแสดงด้วยวิธีใดๆ อันมีลักษณะที่จะทำให้เกิดความเข้าใจได้ว่าเป็นผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้า

บุคคลเหล่านี้ได้แก่ เจ้าของแฟรนไชส์ เช่นเจ้าของชายสี่กะหมี่เกี่ยว หากมีผู้ซื้อกะหมี่จากผู้ขายร้านรถเข็นซึ่งได้รับอนุญาตให้ขายกะหมี่ตามสัญญาแฟรนไชส์ไปรับประทานแล้วเกิดอาหารเป็นพิษเพราะกะหมี่ขามนั้นบกพร่องในการผลิต เจ้าของชายสี่กะหมี่เกี่ยวข้องร่วมรับผิดชอบกับร้านกะหมี่รถเข็นนั้นด้วย เหตุที่กฎหมายบัญญัติเช่นนี้ก็เพราะ แม้บุคคลเหล่านี้จะไม่ใช่อุบัติเหตุสินค้าที่แท้จริงก็ตามแต่กฎหมายกำหนดให้บุคคลเหล่านี้ต้องรับผิดชอบก็เพราะว่าบุคคลเหล่านี้ได้แสดงให้เห็นว่าตนเป็นผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าสินค้าโดยการระบุชื่อเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายหรือข้อความลงบนสินค้านั้น ซึ่งเป็นผู้ประกอบการตามพระราชบัญญัตินี้และต้องรับผิดชอบเมื่อเกิดความเสียหายขึ้นจากสินค้านั้น เหตุที่กฎหมายกำหนดไว้เช่นนี้เพื่อรักษาความเชื่อมั่นของผู้บริโภคต่อสินค้าในท้องตลาดเพราะผู้บริโภคซื้อสินค้านั้นก็เพราะไว้วางใจในยี่ห้อสินค้า และเพื่อคุ้มครองผู้เสียหายในการฟ้องคดีจึงควรให้ผู้เสียหายสามารถกำหนดตัวผู้ผลิตที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นได้โดยง่าย²⁶ เนื่องจากหากให้ผู้เสียหายต้องหาตัวผู้ผลิตที่แท้จริงเพื่อฟ้องคดีก็จะเป็นการยากและอาจต้องใช้เวลามากอีกทั้งยังไม่เป็นธรรมกับผู้เสียหายที่ต้องรับภาระเช่นนี้ด้วย และเพื่อคุ้มครองผู้เสียหายในการฟ้องคดีจึงควรให้ผู้เสียหายสามารถกำหนดตัวผู้ผลิตที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นได้โดยง่าย²⁷ เนื่องจากหากให้ผู้เสียหายต้องหาตัวผู้ผลิตที่แท้จริงเพื่อฟ้องคดีก็จะเป็นการยากและอาจต้องใช้เวลามากอีกทั้งยังไม่เป็นธรรมกับผู้เสียหายที่ต้องรับภาระเช่นนี้ด้วย

3.2.2.4 ลักษณะของความรับผิด

ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมรับผิดชอบกับผู้เสียหายและรับผิดชอบเมื่อสินค้าของผู้ประกอบการด้วยกัน

1) ผู้ประกอบการรับผิดชอบกับผู้เสียหายอย่างลูกหนี้ร่วม

²⁶ สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร รายงานการวิจัย เรื่อง ผลกระทบจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 หน้า 39

²⁷ สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร รายงานการวิจัย เรื่อง ผลกระทบจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 หน้า 39

เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นผู้ประกอบการต้องร่วมกันรับผิดชอบ
ผู้เสียหายดังที่ มาตรา 5 บัญญัติว่า

มาตรา 5 “ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมรับผิดชอบผู้เสียหายใน
ความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย...”

ความรับผิดชอบของผู้ประกอบการต่อผู้เสียหายจึงเป็นความรับ
ผิดอย่างลูกหนี้ร่วม แต่พระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่ได้บัญญัติวิธีการรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วมไว้ จึงต้อง
ใช้หลักความรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วมตามมาตรา 291 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 291 “ถ้าบุคคลหลายคนจะต้องทำการชำระหนี้โดย
ทำนองซึ่งแต่ละคนจำต้องชำระหนี้สินเชิงไปรษณ์แม้ถึงว่าเจ้าหนี้ชอบที่จะได้รับชำระหนี้สินเชิงได้แต่
เพียงครั้งเดียว ก็คือเจ้าหนี้จะเรียกชำระหนี้จากลูกหนี้แต่ละคนใดคนหนึ่งสินเชิง หรือแต่โดยส่วนก็ได้
ตามแต่จะเลือก แต่ลูกหนี้ทั้งปวงก็ยังคงต้องผูกพันอยู่ทั่วทุกคนจนกว่าหนี้สินนั้นจะได้ชำระเสร็จ
สินเชิง”

ผู้ประกอบการทั้งหลาย อันได้แก่ ผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต ผู้นำเข้า
ผู้ขายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าได้ และ ผู้ซึ่งใช้ชื่อ ชื่อทางการค้า
เครื่องหมายการค้า เครื่องหมาย ข้อความหรือแสดงด้วยวิธีใดๆ อันมีลักษณะที่จะทำให้เกิดความ
เข้าใจได้ว่าเป็น²⁸ผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้า ต้องรับผิดชอบผู้เสียหายอย่างลูกหนี้ร่วม หาก
สินค้าที่ตนผลิต ว่าจ้างให้ผลิต นำเข้า หรือ ขายได้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้เสียหาย
ผู้ประกอบการทุกรายต้องรับผิดชอบผู้เสียหายร่วมกัน แทนกัน และเต็มจำนวน ผลก็คือเมื่อมีความ
เสียหายจากสินค้าเกิดขึ้นผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับสินค้านั้นต้องร่วมรับผิดชอบผู้เสียหายแม้ว่าจะ
ไม่ได้กระทำละเมิดร่วมกันหรือแม้ไม่มีความผิดในส่วนของตนเลยก็ตาม ซึ่งทำให้ผู้ประกอบการ
จะต่อสู้ว่าความผิดไม่ได้เกิดจากกระทำของตนเพื่อไม่ต้องรับผิดชอบผู้เสียหายไม่ได้ เช่น ผู้ว่าจ้างให้
ผลิตต้องรับผิดชอบร่วมกับผู้ผลิตตามคำสั่งที่ได้ผลิตสินค้าโดยประมาทเลินเล่อแม้ว่าตนจะได้ใช้ความ
ระมัดระวังอย่างดีแล้ว หรือ ผู้ผลิตสินค้าขั้นสุดท้ายต้องรับผิดชอบร่วมกับผู้ผลิตส่วนประกอบแม้ว่า
ความไม่ปลอดภัยของสินค้าจะมีสาเหตุมาจากการที่ผู้ผลิตส่วนประกอบใช้วัตถุดิบที่ไม่ได้มาตรฐาน
เพื่อลดค่าใช้จ่ายโดยที่ตนไม่ได้มีส่วนรู้เห็นด้วยก็ตาม ส่วนผู้เสียหายจะเรียกให้ผู้ประกอบการรายใด
รายหนึ่งรับผิดชอบเต็มจำนวนหรือบางส่วน โดยจะเรียกจากรายใดก่อนหลังก็ได้ จนกว่าผู้เสียหายจะ
ได้รับชำระค่าเสียหายเต็มจำนวน ตรีบาใดที่ผู้เสียหายยังไม่ได้รับชำระค่าเสียหายจนครบถ้วน
ผู้ประกอบการแต่ละรายยังไม่หลุดพ้นความรับผิด เว้นแต่ผู้ประกอบการที่สามารถพิสูจน์ข้อยกเว้น
เฉพาะตัวของตนเองตามมาตรา 8 ทำให้ตนเองหลุดพ้นจากความรับผิดซึ่งจะได้วิเคราะห์ต่อไปใน
ส่วนของเหตุยกเว้นความรับผิด การที่กฎหมายนำหลักลูกหนี้ร่วมมาใช้กับความรับผิดของ

²⁸ ป.พ.พ. มาตรา 453

ผู้ประกอบการก็เพื่อความแน่นอนที่จะต้องมีการรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นและผู้เสียหายจะได้รับชดเชยค่าเสียหายทั้งหมด²⁹

ส่วนความรับผิดชอบระหว่างผู้ประกอบการด้วยกันเอง พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ไม่ได้บัญญัติไว้แม้จะบัญญัติให้ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมรับผิดชอบต่อผู้เสียหายอย่างลูกหนี้ร่วมก็ตาม ดังนั้นเมื่อกฎหมายไม่ได้บัญญัติไว้ชัดเจนในระหว่างผู้ประกอบการด้วยกันจะรับผิดชอบแค่ไหนเพียงใด ก็ให้เป็นไปตามบทบัญญัติในเรื่องนั้นเพราะไม่ใช่เรื่องของความรับผิดชอบเพื่อสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยเฉพาะจึงไม่นำความรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วมมาใช้

2) รับผิดชอบเมื่อขายแล้ว

พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองผู้เสียหายจากการบริโภคสินค้าจึงได้กำหนดให้ความรับผิดชอบต่อผู้ประกอบการให้เริ่มขึ้นเมื่อสินค้าได้ขายแล้วเท่านั้นเพราะการขายเป็นจุดสำคัญที่นำสินค้าไปสู่ผู้บริโภค ดังจะเห็นได้จากบทบัญญัติในมาตรา 5 ซึ่งบัญญัติว่า

มาตรา 5 “ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยและสินค้านั้นได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว...”

นิยามของ “ขาย” มีบัญญัติไว้ในมาตรา 4 ดังนี้ “จำหน่าย จ่าย แจก หรือแลกเปลี่ยนเพื่อประโยชน์ทางการค้า และให้หมายความรวมถึงให้เช่า ให้เช่าซื้อ จัดหา ตลอดจนเสนอ ชักชวน หรือนำออกแสดงเพื่อการดังกล่าว” ความหมายของขายตามพระราชบัญญัตินี้ครอบคลุมถึงกิจกรรมในทางธุรกิจหลายอย่างที่มิวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ทางการค้า โดยไม่ต้องมีการชำระราคา และมีวัตถุประสงค์เพื่อการโอนกรรมสิทธิ์ ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 453 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ทั้งยังอาจไม่ต้องมีการส่งมอบการครอบครองอีกด้วย การกระทำที่เป็นการขายตามพระราชบัญญัติความรับผิด อาจจัดแบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะคือ

- (1) มีการโอนกรรมสิทธิ์ในตัวสินค้าแก่ผู้บริโภค เช่น จำหน่าย จ่าย แจก แลกเปลี่ยน
- (2) มีการส่งมอบการครอบครองแต่ไม่มีการโอนกรรมสิทธิ์ เช่น ให้เช่า เช่าซื้อ
- (3) ไม่มีการส่งมอบการครอบครองหรือโอนกรรมสิทธิ์ เช่น การชักชวน การเสนอ การนำออกแสดง

²⁹ นนทวัชร นวตระกูลพิสุทธิ บรรยาย เรื่อง พ.ร.บ ความรับผิดชอบต่อสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2552 โรงแรมมิราเคิลแกรนด์ กรุงเทพฯ ใน กฎหมายใหม่ ฉบับที่ 101 หน้า 7-8

การกระทำทั้ง 3 ลักษณะดังกล่าวข้างต้นต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ทางการค้า หากไม่เป็นไปเพื่อประโยชน์ทางการค้า เช่นเพื่อการศึกษา การวิจัย ไม่ถือเป็นการขายตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

ตัวอย่างการขายกรณีไม่มีการส่งมอบการครอบครองหรือโอนกรรมสิทธิ เช่น บริษัทผลิตรถยนต์นำรถยนต์รุ่นที่ผลิตใหม่ล่าสุดออกแสดงในงานแสดงรถยนต์ที่เปิดให้ประชาชนทั่วไปเข้าชมเพื่อเป็นการโฆษณารถยนต์ดังกล่าว และต่อมารยนต์คันดังกล่าวได้ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นต่อบุคคลอื่น เช่น ผู้มาชมงานได้ลองอุปกรณ์จุดบุหรี่ในรถแล้วถูกไฟซ็อตได้รับบาดเจ็บเนื่องจากมีความบกพร่องในการผลิตรถคันดังกล่าว บริษัทผลิตรถยนต์ต้องรับผิดชอบในความเสียหาย เพราะการนำออกแสดงเพื่อการโฆษณาเป็นการนำออกแสดงเพื่อประโยชน์ทางการค้าถือว่าเป็นการขายตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 แต่หากรถยนต์คันดังกล่าวถูกขโมยไปก่อนที่จะมีการนำออกแสดง และหลังจากนั้นได้เกิดความเสียหายขึ้นบริษัทรถยนต์ไม่ต้องรับผิดชอบ เช่นขโมยรถไปแล้วเกิดไปจอดติดไฟแดงไว้แล้วเกียร์อัตโนมัติเกิดขัดข้อง รถไปชนคันหน้าเสียหาย ผู้ผลิตไม่ต้องรับผิดชอบเพราะยังไม่มีการขาย

3) ความรับผิดโดยเคร่งครัด (strict liability)

ตามหลักเรื่องซื้อขายผู้ที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าก็อาจฟ้องให้ผู้ขายรับผิดชอบตามสัญญาได้ แต่หากผู้ที่ได้รับความเสียหายไม่ใช่คู่สัญญากับผู้ขายก็จะฟ้องผู้ขายให้รับผิดชอบตามสัญญาไม่ได้ (privity of contract) และจะฟ้องผู้ผลิตก็ไม่ได้เพราะไม่ใช่คู่สัญญาเช่นกัน ผู้เสียหายดังกล่าวต้องอาศัยหลักความรับผิดตามมูลละเมิดในการฟ้องร้องผู้ขายหรือผู้ผลิต แต่ในความรับผิดตามมูลละเมิดนั้น ความรับผิดจะต้องมีองค์ประกอบคือผู้กระทำต้องมีความจงใจหรือประมาทเลินเล่อด้วย ซึ่งผู้เสียหายก็มีหน้าที่พิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าผู้ขายหรือผู้ผลิตกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำให้ตนได้รับความเสียหาย ซึ่งเป็นการรับผิดโดยอยู่บนพื้นฐานของความผิด (Liability based on fault) แต่การพิสูจน์ถึงความผิดของจำเลย (ผู้ขายหรือผู้ผลิต) ในหลายกรณีเป็นการยากเกินไปที่จะพิสูจน์ได้ เนื่องจากขั้นตอนการผลิตนั้นเป็นข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรู้เห็นของผู้ผลิตแต่เพียงฝ่ายเดียวและเทคโนโลยีในการผลิตถือเป็นความลับทางการค้าที่ประชาชนทั่วไปไม่อาจรู้ได้³⁰ ด้วยเหตุนี้โอกาสที่ผู้เสียหายจะสามารถพิสูจน์และได้รับการเยียวยาเป็นไปได้อย่างซึ่งถือว่าไม่เป็นธรรมกับผู้ได้รับความเสียหาย จึงได้มีการพัฒนาความรับผิดโดยเคร่งครัด (strict liability) ซึ่งพัฒนามาจากความรับผิดตามหลักละเมิดซึ่งผู้เสียหายมีข้อจำกัดในการพิสูจน์ความผิดของผู้ประกอบการตามที่ได้กล่าวแล้ว แต่ความรับผิดโดยเคร่งครัดนั้นผู้กระทำต้องรับผิดชอบแม้ไม่จงใจ

³⁰ อนันต์ จันทโรภากร กฎหมายว่าด้วยความรับผิดเพื่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย หน้า

หรือประมาทเลินเล่อ อันเป็นความรับผิดชอบโดยปราศจากความผิด (liability without fault) เพื่อเป็นหลักประกันว่าผู้เสียหายที่ไม่ได้มีส่วนผิดควรต้องได้รับการเยียวยา

พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้นำหลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัดมาใช้กับความรับผิดชอบของผู้ประกอบการ ดังที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 5 ดังนี้

มาตรา 5 “ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมรับผิดชอบผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย... ไม่ว่าความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม”

เมื่อผู้เสียหายได้รับอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สิน อันเกิดจากสินค้าที่ผู้ประกอบการผลิต นำเข้า หรือขาย ไม่ว่าความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจ หรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม หรือแม้ว่าผู้ประกอบการจะได้ใช้ความระมัดระวังอย่างเต็มที่แล้ว ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายความรับผิด โดยเคร่งครัดนี้เป็นการคำนึงถึงตัวผลิตภัณฑ์เป็นหลักมากกว่าการกระทำของผู้ประกอบการ โดยมีเหตุผลคือ ผู้ประกอบการมีหน้าที่ที่จะต้องใช้ความระมัดระวังมิให้สินค้าของตนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายหรือความเสียหายขึ้น³¹ เชื่อกันว่าการกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องความรับผิดชอบอย่างเคร่งครัดจะมีผลผลักดันให้ผู้ประกอบการนำสินค้าที่ปลอดภัยสู่ท้องตลาด อันเป็นการลดการเกิดความเสียหายได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะผู้ประกอบการนั้นอยู่ในฐานะที่ดีที่สุดที่จะป้องกันไม่ให้สินค้าที่ไม่ปลอดภัยก่อความเสียหายได้³² เมื่อผู้ประกอบการต้องเป็นผู้รับผิดชอบในค่าเสียหาย ผู้ประกอบการย่อมต้องหาทางป้องกันแก้ไขไม่ให้เกิดความเสียหายขึ้น และยิ่งความเสียหายในลักษณะเดียวกันเกิดขึ้นซ้ำๆ ซ่อเสียหายของผู้ประกอบการย่อมต้องถูกระทบอย่างแน่นอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งชื่อเสียงที่เสียไปแล้วจะทำให้กลับคืนมาได้ยาก ในกรณีของผู้ผลิต ผู้ผลิตย่อมมีแรงจูงใจที่จะต้องค้นคว้าวิจัยและพัฒนาสินค้าของตนให้เป็นสินค้าที่มีความปลอดภัย ในที่สุดสินค้าที่ไม่ปลอดภัยก็จะไม่ถูกนำออกจำหน่ายในท้องตลาด ส่วนในด้านของผู้เสียหายจากสินค้าก็ได้รับการเยียวยาอย่างแน่นอน เพราะสินค้าที่ผลิตเป็นจำนวนมากแม้ผู้ผลิตไม่ได้มีความจงใจหรือประมาทเลินเล่อก็เกิดความบกพร่องในการผลิตได้

ข้อเสียประการสำคัญประการหนึ่งของการกำหนดให้ผู้ผลิตต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายแม้ไม่ได้จงใจหรือประมาทเลินเล่อคือราคาสินค้าที่เพิ่มสูงขึ้น เพราะผู้ผลิต

³¹ สุณีษ์ มัลลิกมาลย์ กฎหมายว่าด้วยความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของญี่ปุ่น บทบัญญัติฯ เล่ม 53 ตอน 1 มีนาคม 2540 หน้า 13

³² Edward J. Kionka, Torts in a Nutshell: injuries to person and property, p. 265 อ้างใน สุรศักดิ์ ดันโสทรจ ประเสริฐ “สิทธิของบุคคลภายนอกในการเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากสินค้าชำรุดบกพร่อง โดยที่ตนเองไม่ได้ใช้หรือบริโภคสินค้านั้น” วิทยานพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533 หน้า 76

ย่อมจะต้องคิดค่าเสียหายเป็นต้นทุน และคิดรวมไปในราคาสินค้า เช่นเดียวกับต้นทุนประเภทอื่นๆ ซึ่งจะส่งผลให้สินค้ามีราคาสูงขึ้น อย่างไรก็ตามในเรื่องนี้นักวิชาการ³³ เห็นว่ามีผลดีต่อผู้บริโภคมากกว่าผลเสีย กล่าวคือจำนวนค่าเสียหายที่ผู้ผลิตต้องรับผิดชอบนั้นเมื่อเทียบกับยอดขายทั้งหมดของผู้ผลิตและการเฉลี่ยค่าเสียหายลงไปยังสินค้าทุกหน่วยที่ผลิต ต้นทุนสินค้าที่เพิ่มขึ้นจะมีจำนวนที่ไม่สูงมากเกินไปกว่าที่ผู้ผลิตจะรับได้ เช่น ในคดีขูดน้ำอัดลมระเบิด สมมติว่าจำนวนค่าเสียหายที่ต้องชดใช้ให้แก่โจทก์เป็นเงิน 1 ล้านบาท ถ้าหากว่าผู้ผลิตน้ำอัดลมมียอดผลิตปีละ 100 ล้านขวด ต้นทุนการผลิตอยู่ที่ขวดละ 5 บาท เมื่อผู้ผลิตนำค่าเสียหายนี้ไปกระจายเฉลี่ยในราคาสินค้าแต่ละหน่วยทุกหน่วยที่ผลิตขึ้น ต้นทุนที่เพิ่มขึ้นจะเท่ากับ 0.01 บาทเท่านั้น ซึ่งไม่น่าจะส่งผลให้ราคาสินค้าต่อหน่วยต้องเพิ่มสูงขึ้นมากนักในการที่ผู้ผลิตจะแบกรับภาระในส่วนนี้ได้ ส่วนผู้เสียหายเองนั้นหากต้องรับภาระค่าเสียหายแต่เพียงลำพังย่อมเป็นภาระที่หนักมาก นอกจากนี้ในแง่ของผู้บริโภคเองหากเห็นว่าราคาสินค้านั้นสูงจนเกินไปไม่คุ้มกับประโยชน์ที่ตนได้รับจากสินค้านั้นผู้บริโภคย่อมเลิกบริโภคสินค้านั้นไปเองและหันไปซื้อสินค้าของผู้ผลิตรายอื่นในท้องตลาดซึ่งมีราคาถูกกว่า ดังนั้นในที่สุดแล้วผู้ผลิตย่อมต้องกำหนดราคาที่เหมาะสม

3.2.2.5 ค่าสินไหมทดแทนความเสียหาย

ความเสียหายที่เรียกได้ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้แก่ค่าเสียหายตามหลักละเมิด ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ (emotional distress) และค่าเสียหายเพื่อการลงโทษ (punitive damages) แต่ไม่รวมความเสียหายต่อตัวสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั่นเอง ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 11

มาตรา 11 “นอกจากค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ศาลมีอำนาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ด้วย

(1) ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจอันเป็นผลเนื่องมาจากความเสียหายต่อร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้เสียหายความเสียหายต่อจิตใจนี้จะได้รับการเยียวยา ต้องมีความเสียหายต่อร่างกายด้วย และหากผู้เสียหายถึงแก่ความตาย สามีภรรยา บุพการี หรือผู้สืบสันดานของบุคคลนั้นชอบที่จะได้รับค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ

(2) หากข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ประกอบการได้ผลิต นำเข้า หรือขายสินค้า โดยรู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือมิได้รู้เพราะความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงหรือเมื่อรู้ว่าสินค้าไม่ปลอดภัยภายหลังจากการผลิต นำเข้า หรือขายสินค้านั้นแล้วไม่ดำเนินการใดๆ ตามสมควรเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหาย ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงนั้น ทั้งนี้ โดยคำนึงถึง

³³ สรวิศ ลิ้มปริงสี สัมผัสคดีต่างประเทศ ดุลพาห พฤษภาคม-สิงหาคม 2550 หน้า 196

พฤติการณ์ต่าง ๆ เช่น ความร้ายแรงของความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ การที่ผู้ประกอบการรู้ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า ระยะเวลาที่ผู้ประกอบการปกปิดความไม่ปลอดภัยของสินค้า การดำเนินการของผู้ประกอบการเมื่อทราบว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบการได้รับ สถานะทางการเงินของผู้ประกอบการ การที่ผู้ประกอบการได้บรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้น ตลอดจนการที่ผู้เสียหายมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหายด้วย”

1) ค่าเสียหายตามหลักละเมิด

การเยียวยาตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เป็นความเสียหายที่มีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์อันได้แก่ ความเสียหายต่อ ชีวิต ร่างกาย อนามัย ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างใดอย่างหนึ่ง นอกจากนี้ยังได้บัญญัติเพิ่มเติมขึ้นคือ “สุขภาพ” แต่ไม่ได้ให้คำนิยามของ “สุขภาพ” ไว้เป็นพิเศษ คำนี้จึงมีความหมายตามปกติของคนทั่วไป แต่ความเสียหายที่เกิดแก่ทรัพย์สินนั้นต้องไม่ใช่ความเสียหายที่เกิดต่อตัวทรัพย์สินนั่นเอง ตามความหมายของความเสียหายที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 4 “ความเสียหาย” หมายความว่า ความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไม่ว่าจะเป็นความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สิน ทั้งนี้ไม่รวมถึงความเสียหายต่อตัวสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั่นเอง” เช่น เต้าไมโครเวฟที่ไม่ตัดไฟอัตโนมัติเมื่อครบเวลาที่ตั้งไว้ แล้วเกิดร้อนจัดจนไฟชอตไมโครเวฟระเบิดเสียหายหมด ไม่ถือว่าเต้าไมโครเวฟก่อให้เกิดความเสียหายตามกฎหมายนี้ เจ้าของเต้าไมโครเวฟได้รับความเสียหายจากสินค้าไม่ปลอดภัย แต่ถ้าการที่ไมโครเวฟระเบิดแล้วเกิดประกายไฟทำให้ไหม้บ้าน ถือว่าไมโครเวฟก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินแล้วตามกฎหมายนี้

2) ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ

มาตรา 11 ให้ศาลมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายทางจิตใจใน 2 กรณี คือ กรณีแรกความเสียหายต่อจิตใจในกรณีที่มีความเสียหายต่อร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้เสียหาย โดยต้องมีความเสียหายต่อร่างกายด้วย และอีกกรณีหนึ่ง คือ ความเสียหายต่อจิตใจเมื่อผู้เสียหายถึงแก่ความตาย ความเสียหายต่อจิตใจมีคำนิยามอยู่ในมาตรา 4 ดังนี้

“ความเสียหายต่อจิตใจ” หมายความว่า ความเจ็บปวด ความทุกข์ทรมาน ความหวาดกลัว ความวิตกกังวล ความเศร้าโศกเสียใจ ความอับอาย หรือความเสียหายต่อจิตใจอย่างอื่นที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน”

บทบัญญัติในมาตรา 4 นี้เป็นการระบุชัดว่าความเสียหายต่อความรู้สึกและอารมณ์เช่น ความเศร้าโศกเสียใจ การตกใจ หรือ หวาดกลัวนั้นถือเป็นความเสียหายด้วย และมาตรา 11 ยังกำหนดให้ศาลมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายเพื่อความเสียหายต่อจิตใจด้วย เพื่อความ

ชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมายและเป็นแนวทางในการใช้ดุลพินิจของศาล³⁴ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้กฎหมายคุ้มครองผู้เสียหายได้มากกว่าความคุ้มครองตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ทั้งนี้เพราะแม้ว่ามาตรา 446 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จะให้ผู้เสียหายเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่เป็นตัวเงินได้ ในกรณีที่เกิดความเสียหายต่อร่างกายหรืออนามัย แต่ตามแนวคำพิพากษาของศาลยังไม่เคยปรากฏว่าศาลได้พิพากษาให้ค่าเสียหายต่ออารมณ์ความรู้สึก เช่น ค่าเศร้าโศกเสียใจเป็นค่าเสียหายต่อจิตใจตามคำขอของผู้เสียหาย แต่จะให้ค่าเจ็บปวดทุกข์ทรมานหรือค่าเสื่อมความสามารถในการทำงาน ค่าเสียโฉมหรือเสียอวัยวะบางส่วน โดยให้เหตุผลว่าไม่มีบทบัญญัติให้เรียกค่าเสียหายดังกล่าวได้

อย่างไรก็ดีในกรณีที่มีความความเสียหายต่อจิตใจแต่เพียงอย่างเดียวนั้นไม่อาจเรียกร้องค่าเสียหายได้ เพราะกฎหมายกำหนดให้ความเสียหายทางจิตใจนั้นต้องเป็นผลสืบเนื่องมาจากความเสียหายต่อร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้เสียหายเอง คือต้องมีความเสียหายทางร่างกาย สุขภาพหรืออนามัยอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นฐานก่อนแล้วจึงจะเรียกค่าเสียหายทางจิตใจ เช่น ความเจ็บปวด ความทุกข์ทรมาน ความหวาดกลัว ความวิตกกังวล ความเศร้าโศกเสียใจ ความอับอาย หรือความเสียหายต่อจิตใจ อย่างอื่นในลักษณะเดียวกัน อันเป็นผลสืบเนื่องได้ ดังนั้นหากมีความเสียหายต่อจิตใจแต่เพียงอย่างเดียวโดยที่ไม่มีการบาดเจ็บทางร่างกาย หรือมีความเสียหายต่อสุขภาพหรืออนามัยอย่างใดเลย บุคคลนั้นก็จะต้องเรียกค่าสินไหมทดแทนต่อความเสียหายทางจิตใจไม่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับกฎหมายของสหภาพยุโรปและญี่ปุ่น เช่น ชื่อไวน์ราคาแพงเพื่อเอาใจภริยาในการเลี้ยงฉลองครบรอบวันแต่งงานกับภริยาเพราะภริยาชอบ แต่เมื่อเปิดขวดพบว่าไวน์จืดจางต้องทิ้งไปหมด ภริยารู้สึกเสียค้ายเงินเพราะไวน์มีราคาแพงมากแล้วยังไม่ได้ดื่มอีกด้วย เกิดความผิดหวังเสียใจและอับอายแก่ที่มาร่วมงาน กรณีเช่นนี้ไม่อาจเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายต่อจิตใจได้เพราะไม่มีความเสียหายต่อร่างกาย สุขภาพหรืออนามัยแต่อย่างใด แต่ถ้าเกิดดื่มไวน์เข้าไปแล้วท้องร่วงต่อหน้าธารกำนัลเกิดความอับอาย กรณีเช่นนี้จึงเรียกค่าเสียหายต่อจิตใจได้

ความเสียหายทางจิตใจที่เรียกได้ในกรณีความเสียหายต่อร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้เสียหายนี้ต้องเป็นความเสียหายทางจิตใจของผู้เสียหายโดยตรงและผู้เสียหายโดยตรงเท่านั้นที่มีสิทธิเรียก เช่น นางสาว ก. นางงามประจำจังหวัดได้รับความเสียหายจากการใช้เครื่องสำอางเปลี่ยนสีผมที่เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยทำให้ผมขาวไปทั้งศีรษะและหนังศีรษะอีกเสบแทนที่จะเป็นผมสีทองนุ่มสลวยตามที่พรรณาสรรพคุณไว้ นางสาว ก. เสียใจมาก นางสาว ก. เป็นผู้เสียหายเพราะได้รับความเสียหายแก่สุขภาพและอนามัยของผมและหนังศีรษะ นางสาว ก.

³⁴ บันทึกหลักการและเหตุผล เหตุผล ประกอบร่างพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อการเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. ... เรื่องเสร็จที่ 525/2550 หน้า 8

มีสิทธิเรียกค่าเสียหายต่อจิตใจได้ ส่วนบุคคลอื่น เช่น มารดาของนางสาว ก. แม้จะเสียใจไปกับนางสาว ก. ด้วยก็ไม่มีสิทธิเรียกค่าเสียหายต่อจิตใจเพราะไม่ใช่ผู้เสียหาย

ความเสียหายทางจิตใจอีกกรณีหนึ่ง คือ ความเสียหายทางจิตใจในกรณีผู้เสียหายถึงแก่ความตาย พระราชบัญญัติคุ้มครองการรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้ขยายความคุ้มครองไปถึงผู้ใกล้ชิดของผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายทางจิตใจจากความตายของผู้เสียหายด้วย ตามมาตรา 11 (1) ซึ่งบัญญัติว่า

มาตรา 11 (1) “...และหากผู้เสียหายถึงแก่ความตาย สามีนภริยา บุพการี หรือผู้สืบสันดานของบุคคลนั้นชอบที่จะได้รับค่าเสียหายสำหรับจิตใจ”

ในกรณีที่ผู้เสียหายถึงแก่ความตาย สามีนภริยา บุพการี หรือผู้สืบสันดานของผู้เสียหายที่ถึงแก่ความตายมีสิทธิที่จะได้รับค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจที่ตนได้สูญเสียสมาชิกในครอบครัวที่ใกล้ชิดไปด้วย ซึ่งเป็นหลักการใหม่ที่บัญญัติเพิ่มเติมจากที่บัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อย่างไรก็ตามมีความเห็นแตกต่างกันในเรื่องนี้โดยเห็นว่าค่าเสียหายต่อจิตใจนี้เป็นมรดก³⁵ กล่าวคือเป็นความเสียหายทางจิตใจที่เกิดแก่ตัวผู้เสียหายเอง แต่ผู้เสียหายไม่ได้ใช้สิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนขณะมีชีวิตอยู่เพราะตายเสียก่อนและเมื่อตายสิทธิเรียกร้องนั้นก็ตกสืบทายาท ซึ่งเป็นการแตกต่างจากประมวลแพ่งและพาณิชย์มาตรา 446 ที่บัญญัติไว้ชัดเจนว่าสิทธิในการเรียกค่าเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่เป็นตัวเงินไม่ตกสืบทายาทเว้นแต่ผู้เสียหายจะได้เริ่มต้นฟ้องคดีหรือได้มีการทำสัญญารับสภาพหนี้กันไว้ก่อนแล้ว

มีข้อสังเกตว่าการถือว่าเป็นสิทธิของสามีนภริยา บุพการี หรือผู้สืบสันดานของผู้เสียหายที่ถึงแก่ความตายหรือเป็นมรดกของผู้เสียหายนี้ส่งผลต่างกันอย่างสิ้นเชิง มรดกนั้นเป็นค่าเสียหายของคนตายซึ่งต้องแบ่งกันระหว่างทายาท แต่ถ้าเป็นค่าเสียหายสำหรับ สามีนภริยา บุพการี หรือผู้สืบสันดานแล้วแต่ละคนก็มีสิทธิจะเรียกได้เอง ส่งผลให้การคำนวณตัวเลขแตกต่างกันอย่างมาก

3) ค่าเสียหายเพื่อการลงโทษ

พระราชบัญญัติคุ้มครองการรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ให้ศาลมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริง อันเป็นแนวคิดของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ มีวัตถุประสงค์ที่จะลงโทษผู้ทำละเมิดซึ่งมีพฤติการณ์จงใจไม่นำพาท่อกฎหมายและสิทธิของผู้อื่น และเพื่อป้องปรามไม่ให้มีการกระทำโดยมิชอบเช่นนั้นอีก ส่วนการชดใช้ค่าเสียหายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยนั้นยึดหลักการชดใช้ค่าเสียหายตามความเป็นจริง แต่ในระยะหลังนี้แนวความคิด

³⁵ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร รายงานการวิจัย เรื่อง ผลกระทบจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองการรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 หน้า 50

ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษได้นำมาใช้มากขึ้นในประเทศไทย เช่น ในพระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

หลักเกณฑ์ในการกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

(1) ผู้ประกอบการได้ผลิต นำเข้า หรือขายสินค้าโดยรู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือ

(2) ผู้ประกอบการได้ผลิต นำเข้า หรือขายสินค้าโดยรู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เพราะความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง เช่น นำเข้าสินค้าที่ต่างประเทศได้มีการห้ามวางจำหน่ายสินค้านั้นแล้ว แต่ผู้ประกอบการไม่ได้ตรวจสอบให้ดี หรือ

(3) เมื่อผู้ประกอบการรู้ว่าสินค้าไม่ปลอดภัยภายหลังจากการผลิต นำเข้า หรือขายสินค้านั้นแล้วไม่ดำเนินการใดๆ ตามสมควรเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหาย เช่น ไม่เรียกเก็บสินค้าคืนหรือเรียกสินค้ามาแก้ไขความบกพร่อง ไม่ประกาศเตือนผู้ใช้

(4) ศาลมีอำนาจกำหนดให้ไม่เกินสองเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริง

ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษกำหนดได้ตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงที่ศาลกำหนดให้ ศาลจึงต้องพิจารณากำหนดจำนวนค่าเสียหายที่แท้จริงก่อน อันได้แก่ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ความกับค่าเสียหายทางจิตใจ เช่น ค่ายาและค่ารักษาพยาบาล 20,000 บาท ค่าทรัพย์สินเสียหาย 5,000 บาท และค่าความทุกข์ทรมาน 50,000 บาท รวมค่าเสียหายที่แท้จริง 75,000 บาท ค่าเสียหายเพื่อการลงโทษที่ศาลกำหนดให้ต้องไม่เกิน 150,000 บาท การกำหนดจำนวนสูงสุดไว้ก็เพื่อไม่ให้เป็นการแก่ผู้ผลิตจนเกินไปและเป็นการจำกัดจำนวนเพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถคำนวณประมาณความเสียหายไว้ล่วงหน้าเพื่อชื้อประกันความเสียหายได้³⁶

ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษนี้เป็นค่าสินไหมทดแทนที่เพิ่มขึ้นจากค่าเสียหายที่แท้จริง จากตัวอย่างข้างต้นค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายที่แท้จริงเป็นจำนวน 75,000 บาท ศาลกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเป็นจำนวนสองเท่าคือ 150,000 บาท เพื่อเป็นแนวทางในการใช้ดุลพินิจของศาลในการกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษนี้ พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดพฤติการณ์ประกอบการใช้ดุลพินิจโดยให้ศาลคำนึงถึง

(1) ความร้ายแรงของความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ

³⁶ นนทวัชร นวตระกูลพิสุทธิ์ รายงานการสัมมนาโดยเมธี ศรีอนุสรณ์ ปีที่ 6 ฉบับที่ 101 วารสารกฎหมายใหม่ หน้า 10

- (2) การที่ผู้ประกอบการรู้ถึงความปลอดภัยของสินค้า
- (3) ระยะเวลาที่ผู้ประกอบการปกปิดความปลอดภัยของสินค้า
- (4) การดำเนินการของผู้ประกอบการเมื่อทราบว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
- (5) ผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบการได้รับ
- (6) สถานะทางการเงินของผู้ประกอบการ
- (7) การที่ผู้ประกอบการได้บรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้น
- (8) การที่ผู้เสียหายมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหายด้วย

3.2.2.6 ภาระการพิสูจน์

ภาระการพิสูจน์มีความสำคัญยิ่งต่อการแพ้หรือชนะคดี การฟ้องให้รับผิดชอบตามมูลละเมิดนั้นผู้เสียหายมีหน้าที่ต้องพิสูจน์ว่าผู้ประกอบการได้กระทำการโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อในกระบวนการผลิตทำให้สินค้ามีความบกพร่องก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของผู้เสียหาย และความเสียหายเป็นผลของการกระทำนั้น หากผู้เสียหายพิสูจน์ไม่ได้ ศาลจะยกฟ้อง ผู้เสียหายก็ไม่ได้รับการเยียวยาอย่างเป็นธรรม ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับเหตุผลและหลักการในการคุ้มครองผู้เสียหายของพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มีวัตถุประสงค์ให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาอย่างเป็นธรรม โดยได้นำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาใช้ ซึ่งมีหลักการว่าผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบโดยไม่มีความผิดคือไม่ต้องมีองค์ประกอบเรื่องความจงใจหรือประมาทเลินเล่อ การที่ผู้เสียหายนำคดีมาฟ้องก็เท่ากับอ้างว่ามีความเสียหายเกิดขึ้น พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 จึงกำหนดให้ผู้เสียหายเพียงแต่พิสูจน์ว่าผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้าแต่ไม่ต้องพิสูจน์ถึงความผิดของผู้ประกอบการว่าจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ดังที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 6 ดังนี้

มาตรา 6 “เพื่อให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบตามมาตรา 5 ผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทนตามมาตรา 10 ต้องพิสูจน์ว่าผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการและการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้านั้นเป็นไปตามปกติธรรมดา แต่ไม่ต้องพิสูจน์ว่าความเสียหายเกิดจากการกระทำของผู้ประกอบการผู้ใด”

ตามมาตรา 6 ผู้เสียหายหรือผู้ฟ้องคดีแทนต้องพิสูจน์ ดังนี้

1) ผู้เสียหายได้รับความเสียหาย

เป็นการพิสูจน์ให้เห็นถึงความเสียหายว่ามีความเสียหายเกิดขึ้นตามที่ได้กล่าวอ้างเช่นเดียวกับคดีละเมิดทั่วไป

2) ความเสียหายนั้นเกิดจากสินค้า

เป็นการพิสูจน์ให้เห็นว่าความเสียหายที่ได้รับเกิดจากสินค้านั้น โดยตรงก็เพียงพอ โดยไม่ต้องพิสูจน์ว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอย่างไร คือไม่ต้องพิสูจน์ถึงความบกพร่องของสินค้าว่ามีความบกพร่องประการใดใน 3 ประการตามที่กฎหมายกำหนดคือ บกพร่องในการผลิต ในการออกแบบหรือการเตือน

3) สินค้าเป็นสินค้าของผู้ประกอบการ

ผู้เสียหายต้องพิสูจน์ให้เห็นว่าสินค้าที่ก่อให้เกิดความเสียหายมีความเกี่ยวข้องกับผู้ประกอบการอย่างไร เช่นเป็น ผู้ผลิต ผู้นำเข้า หรือ ผู้ว่าจ้างให้ผลิต

4) สินค้าผู้ใช้หรือเก็บรักษาตามปกติธรรมดา

ผู้เสียหายต้องพิสูจน์ว่าตนได้ใช้หรือเก็บรักษาตามปกติธรรมดา แต่ผู้เสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอาจไม่ได้ใช้สินค้านั้นเองหรือไม่ได้เก็บสินค้านั้นเองก็ได้ (bystanders) ในกรณีเช่นนี้จะพิสูจน์ถึงการใช้และการเก็บได้อย่างไร ซึ่งมีนักวิชาการเห็นว่าการพิสูจน์ในข้อนี้เป็นหน้าที่ของผู้ใช้สินค้านั้นเอง หากผู้เสียหายไม่ได้ใช้สินค้านั้นก็ไม่ต้องพิสูจน์³⁷ ซึ่งก็จะต้องพิสูจน์แต่เพียงมีความเสียหายเกิดขึ้นจากสินค้านั้น ในประเด็นนี้ผู้วิจัยจะได้นำมาวิเคราะห์ต่อไปในหัวข้อ 5.1.2 วิเคราะห์ภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลภายนอก

ผู้เสียหายไม่ต้องนำสืบในข้อเท็จจริงต่อไปนี้

1) ไม่ต้องนำสืบถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการ

ความประมาทเลินเล่อไม่เป็นองค์ประกอบของความผิดของผู้ประกอบการ ซึ่งมาตรา 5 พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้บัญญัติไว้ดังนี้

มาตรา 5 “ผู้ประกอบการทุกคนต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหาย...ไม่ว่าความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม”

ลักษณะความรับผิดของผู้ประกอบการจึงเป็นความรับผิดอย่างเคร่งครัดที่ผู้เสียหายไม่ต้องนำสืบข้อเท็จจริงที่จะแสดงให้เห็นเจตนาของผู้ประกอบการว่าจงใจหรือประมาทเลินเล่อตามหลักของกฎหมายว่าด้วยละเมิดทั่วไป ทั้งนี้เพื่อเป็นการลดภาระอันยุ่งยากในการพิสูจน์ของผู้เสียหาย เหตุผลก็คือการพิสูจน์ให้เห็นว่าผู้ประกอบการประมาทเลินเล่อหรือจงใจแทบเป็นไปได้เลย เพราะปัจจุบันสินค้าผลิตขึ้นคราวละเป็นจำนวนมากและผลิตด้วยกระบวนการผลิตที่ต้องใช้ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีระดับสูงซึ่งเป็นข้อมูลเฉพาะ

³⁷ นนทวัชร นวตระกูลพิสุทธิ์ รายงานการสัมมนาโดยเมธี ศรีอนุสรณ์ ปีที่ 6 ฉบับที่ 101 วารสารกฎหมายใหม่ หน้า 16

ของผู้ประกอบการที่บุคคลทั่วไปไม่อาจเข้าถึง ผู้เสียหายจึงอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบในเชิงข้อเท็จจริงที่จำเป็นในการต่อสู้คดี

2) ไม่ต้องพิสูจน์ว่าความเสียหายเกิดจากการกระทำของผู้ประกอบการผู้ใด

มาตรา 6 “เพื่อให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบ ผู้เสียหายต้องพิสูจน์ ...แต่ไม่ต้องพิสูจน์ว่าความเสียหายเกิดจากการกระทำของผู้ประกอบการผู้ใด”

ในกรณีที่สินค้าซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายมีผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องเกินกว่าหนึ่งราย เมื่อผู้เสียหายนำสืบข้อเท็จจริงได้ตามที่กฎหมายกำหนดในมาตรา 6 ได้ครบถ้วน เช่น พิสูจน์ได้ว่าผู้ประกอบการรายใดมีส่วนเกี่ยวข้องการผลิตสินค้า เป็นต้น แม้ไม่อาจนำสืบให้เห็นได้ว่า ความเสียหายนั้นเกิดขึ้นได้อย่างไร เป็นเพราะความบกพร่องของผู้ประกอบการรายใด ผู้เสียหายก็ฟ้องให้ผู้ประกอบการทุกรายรับผิดชอบได้ เช่น ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากยางรถยนต์ระเบิด ซึ่งอาจเป็นเพราะวัตถุดิบที่ใช้ผลิตยางไม่ได้มาตรฐาน หรือยางหมดอายุ หรือผู้ผลิตรถยนต์ควบคุมยางไม่ดี ผู้เสียหายสามารถฟ้องทั้งผู้ผลิตรถยนต์ ผู้ผลิตยางรถยนต์ ให้รับผิดชอบได้โดยไม่ต้องนำสืบให้เห็นว่ายางรถยนต์นั้นระเบิดเป็นผลมาจากการกระทำของผู้ผลิตยางใด ภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายตามบทบัญญัติในมาตรา 6 นี้ สอดคล้องกับความรับผิดชอบของผู้ประกอบการในมาตรา 5 ซึ่งบัญญัติให้ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

3) ไม่ต้องพิสูจน์ว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

มาตรา 5 กำหนดให้ผู้ประกอบการทุกคนร่วมรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ส่วนมาตรา 6 ตอนท้ายกำหนดว่าผู้เสียหายไม่ต้องนำสืบว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นความผิดของผู้ประกอบการคนใด ผลของสองมาตรานี้ประกอบกันเท่ากับกฎหมายได้สันนิษฐานแล้วว่าเมื่อผู้เสียหายพิสูจน์ข้อเท็จจริงได้ตามที่กฎหมายกำหนด สินค้านั้นย่อมเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผู้เสียหายจึงไม่ต้องพิสูจน์ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า ว่ามีความบกพร่องในเหตุใดเหตุหนึ่งตามกฎหมายกำหนด ส่วนผู้ผลิตจึงมีภาระการพิสูจน์ในเชิงปฏิเสธว่าสินค้าของตนไม่ได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย กล่าวคือ พิสูจน์ให้เห็นว่าสินค้าของตนนั้นไม่ได้มีความบกพร่องในการผลิต การออกแบบ หรือการให้คำเตือน การที่กฎหมายกำหนดไว้เช่นนี้ก็เพื่อเป็นการลดภาระอันยุ่งยากในการพิสูจน์ของผู้เสียหาย เพราะการพิสูจน์ว่าสินค้าไม่ปลอดภัยไม่ใช่การพิสูจน์ว่าสินค้านั้นชำรุดบกพร่องตามมาตรา 472 แต่เป็นการพิสูจน์ถึงสาเหตุที่สินค้านั้นไม่ปลอดภัยซึ่งตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 กำหนดไว้ว่าความไม่ปลอดภัยนั้นต้องเป็นเพราะมีความบกพร่องเพราะเหตุใดเหตุหนึ่งในสามประการตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น คือ บกพร่องในการผลิต การออกแบบ หรือไม่ได้กำหนดวิธีใช้ วิธีเก็บ

รักษา คำเตือนหรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า หรือกำหนดไว้แต่ไม่ชัดเจนหรือถูกต้องตามสมควร การพิสูจน์ในข้อนี้แทบเป็นไปได้เลยเพราะขั้นตอนการผลิตเป็นข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรับรู้ของผู้ประกอบการแต่เพียงผู้เดียว ผู้ประกอบการจึงเป็นผู้ที่อยู่ในฐานะที่เหมาะสมที่สุดที่จะเป็นผู้นำสืบพิสูจน์ให้เห็นว่าสินค้านั้นมิได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอย่างไร ส่วนการออกแบบนั้นผู้เสียหายก็ต้องการความช่วยเหลือของพยานผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิเฉพาะด้านอย่างมาก ดังนั้นหากกำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้เสียหายในการพิสูจน์ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า ย่อมจะเป็นการยากหรือมีละนั้นก็ไม้อาจดำเนินการได้เลยในทางปฏิบัติอันจะทำให้ผู้เสียหายไม่ได้รับความคุ้มครองตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัตินี้³⁸

อย่างไรก็ตามมีความเห็นว่าพระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดภาระความรับผิดชอบของผู้เสียหายไว้ต่ำจนเกินไปจนไม่น่าเป็นผลดีต่อทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค ซึ่งเรื่องประเด็นนี้ผู้วิจัยจะได้วิเคราะห์ต่อไปในหัวข้อ 5.1.1 วิเคราะห์ภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหาย

3.2.2.7 เหตุยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการ

แม้พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 จะกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดโดยไม่ต้องพิสูจน์ความผิด แต่ก็ไม่ใช่เป็นความรับผิดโดยเด็ดขาดเพราะพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มีบทบัญญัติเหตุยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการไว้ 2 มาตรา คือ มาตรา 7 และมาตรา 8 ซึ่งผู้ประกอบการต้องพิสูจน์เพื่อให้พ้นความรับผิด ส่วนการจำกัดความรับผิดของผู้ประกอบการมีบทบัญญัติอยู่ในมาตรา 9

1) เหตุยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการตามมาตรา 7

มาตรา 7 “ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหากพิสูจน์ได้ว่า

- (1) สินค้านั้นมิได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
- (2) ผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

หรือ

(3) ความเสียหายเกิดขึ้นจากการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้าไม่ถูกต้องตามวิธีใช้วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่ผู้ประกอบการได้กำหนดไว้อย่างถูกต้องและชัดเจนตามสมควรแล้ว”

มาตรา 7 บัญญัติเหตุยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการไว้เพื่อเปิดโอกาสผู้ประกอบการสามารถพิสูจน์เป็นข้อต่อสู้เพื่อยกเว้นความรับผิดของตนได้เพื่อไม่ต้องรับ

³⁸ ความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสรีที่ 525/2550

ผิดต่อผู้เสียหาย โดยผู้ประกอบการต้องพิสูจน์เหตุยกเว้นความรับผิดให้ได้ตามที่กฎหมายบัญญัติข้อใดข้อหนึ่ง ดังนี้

(1) สินค้านั้นมีได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

เมื่อผู้เสียหายพิสูจน์ข้อเท็จจริงได้ตามมาตรา 6 ว่ามีความเสียหายเกิดขึ้นและความเสียหายเกิดจากสินค้าของผู้ประกอบการและการใช้งานและการเก็บรักษาสินค้านั้นเป็นไปตามปกติธรรมดา ผู้ประกอบการทุกคนต้องรับผิดชอบผู้เสียหาย โดยที่ผู้เสียหายไม่ต้องพิสูจน์ว่าสินค้าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย จึงเป็นการที่กฎหมายสันนิษฐานไว้ก่อนแล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผู้ประกอบการจึงมีหน้าที่พิสูจน์หักล้างว่าสินค้านั้นไม่ได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย กล่าวคือ ไม่ได้มีความบกพร่องในการผลิต การออกแบบ การกำหนดวิธีใช้หรือคำเตือน จึงจะพ้นความรับผิด

(2) ผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

แม้สินค้านั้นจะเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และผู้เสียหายรู้รู้แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยแต่ก็ยังใช้สินค้านั้น จึงเป็นการที่ผู้เสียหายสมัครใจเข้าเสี่ยงภัยเอง ยอมรับสินค้าตามสภาพ เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นก็ต้องรับผลแห่งความเสียหายนั้นเอง ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิด

(3) การใช้หรือการเก็บรักษาสินค้าไม่ถูกต้องตามวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือนหรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่ผู้ประกอบการได้กำหนดไว้อย่างถูกต้องและชัดเจนตามสมควรแล้ว การที่ผู้ประกอบการได้จัดให้มีการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้าไม่ถูกต้องตามวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือนหรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่ผู้ประกอบการได้กำหนดไว้อย่างถูกต้องและชัดเจนตามสมควรแล้ว ก็ถือได้ว่าผู้ประกอบการได้ใช้ความระมัดระวังเพียงพอแล้วในการทำหน้าที่ป้องกันความเสียหาย การไม่ทำตามคำแนะนำของผู้ประกอบการจึงเป็นความผิดของผู้เสียหายเอง

2) เหตุยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการตามมาตรา 8

มาตรา 8 กำหนดเหตุยกเว้นความรับผิดเฉพาะสำหรับผู้ผลิตตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างให้ผลิต และผู้ผลิตส่วนประกอบของสินค้าไว้ดังนี้

มาตรา 8 “ผู้ผลิตตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างให้ผลิตไม่ต้องรับผิดชอบหากพิสูจน์ได้ว่าความไม่ปลอดภัยของสินค้าเกิดจากการออกแบบของผู้ว่าจ้างให้ผลิตหรือจากการปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างให้ผลิต ทั้งผู้ผลิตไม่ได้คาดเห็นและไม่ควรจะได้คาดเห็นถึงความไม่ปลอดภัยผู้ผลิตส่วนประกอบของสินค้าไม่ต้องรับผิดชอบหากพิสูจน์ได้ว่า ความไม่ปลอดภัยของสินค้าเกิดจากการออกแบบหรือการประกอบหรือการกำหนดวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าของผู้ผลิตสินค้านั้น”

ผู้ผลิตตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้ผลิตส่วนประกอบของสินค้าตามมาตรา 8 ถือเป็นผู้ผลิตตามมาตรา 4 ซึ่งเป็นผู้ประกอบการซึ่งต้องรับผิดชอบเมื่อเกิดความ

เสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ แต่ผู้ผลิตทั้งสองประเภทนี้มีเหตุแก้ตัว บัญญัติไว้เฉพาะในมาตรา 8 ดังนี้

(1) ผู้ผลิตตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างให้ผลิตไม่ต้องรับผิดชอบหากพิสูจน์ได้ว่าความไม่ปลอดภัยของสินค้าเกิดจากการออกแบบของผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือจากการปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างให้ผลิต ผู้ว่าจ้างได้กำหนดแบบหรือคำสั่งไว้และผู้ผลิตได้ผลิตตามแบบหรือคำสั่งนั้นอย่างเคร่งครัดไม่มีการเปลี่ยนแปลงใดๆและผู้ผลิตไม่ได้คาดเห็นและไม่ควรจะได้คาดเห็นถึงความไม่ปลอดภัย เป็นกรณีที่ผู้ผลิตตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างได้ปฏิบัติตามแบบและตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างอย่างเคร่งครัดโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงและไม่มีการบกพร่องในการผลิต แต่สินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งความไม่ปลอดภัยเช่นนั้นผู้ผลิตตามคำสั่งไม่ได้คาดเห็นหรือไม่ควรจะได้คาดเห็นได้ ผู้ผลิตตามคำสั่งก็ไม่ต้องรับผิดชอบ แต่หากผู้ผลิตตามคำสั่งได้คาดเห็นหรือควรจะได้คาดเห็นถึงความไม่ปลอดภัยนั้น ผู้ผลิตตามคำสั่งต้องรับผิดชอบซึ่งเป็นการรับผิดชอบร่วมกับผู้ว่าจ้างให้ผลิต การคาดเห็นหรือควรจะได้คาดเห็นถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า หากผู้รับจ้างผลิตที่เป็นผู้ประกอบการที่ผลิตสินค้านั้น โดยเฉพาะ ย่อมต้องมีประสบการณ์และความรู้หรือทักษะเกี่ยวกับสินค้านั้นมากกว่าบุคคลทั่วไป ซึ่งเป็นเครื่องชี้ว่าผู้ผลิตคาดเห็นหรือควรได้คาดเห็นถึงความไม่ปลอดภัยนั้นได้หรือไม่³⁹ เช่น ทางราชการได้ให้ข้อมูลแก่ประชาชนทั่วไปว่าการใช้สารตะกั่วหรือเชื่อมภาชนะที่ใช้ใส่อาหารเป็นอันตรายเพราะก่อให้เกิดมะเร็ง ผู้รับจ้างผลิตหม้อลวกก๋วยเตี๋ยวควรคาดเห็นได้ว่าการผลิตภาชนะ โดยใช้สารตะกั่วเชื่อมย่อมทำให้ภาชนะนั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยแม้เป็นการผลิตตามคำสั่งของผู้ว่าจ้าง ผู้รับจ้างผลิตก็ไม่พ้นผิด

(2) ผู้ผลิตส่วนประกอบของสินค้า ส่วนประกอบของสินค้าหรือชิ้นส่วนในการผลิตสินค้า (components) เป็นส่วนหนึ่งของสินค้าขั้นสุดท้าย (finished goods) แต่ก็เป็นสินค้าในตัวของมันเองด้วย จึงมีความเป็นไปได้ว่าผู้ผลิตส่วนประกอบของสินค้ามีความรับผิดชอบได้เป็น 2 กรณี กล่าวคือ หากส่วนประกอบนั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยผู้ผลิตส่วนประกอบก็ต้องรับผิดชอบในฐานะเป็นผู้ผลิต เช่น ผู้ผลิตหัวเทียนรถยนต์ ที่ผู้บริโภครื้อไปเปลี่ยนด้วยตนเอง เมื่อหัวเทียนเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยแล้วก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นผู้ผลิตหัวเทียนรับผิดชอบในฐานะผู้ผลิตสินค้า แต่หากส่วนประกอบนั้นใช้เป็นชิ้นส่วนประกอบเป็นสินค้าอื่น เช่น ผู้ผลิตรถยนต์นำหัวเทียนไปประกอบเป็นชิ้นส่วนของรถยนต์ ผู้ผลิตหัวเทียนเป็นผู้ผลิตส่วนประกอบซึ่งไม่ต้องรับผิดชอบหากพิสูจน์ได้ว่า

ก. ความไม่ปลอดภัยของสินค้าเกิดจากการออกแบบ

³⁹ พงษ์เดช วาณิชกิตติกุล คำอธิบายพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 หน้า 51

เป็นกรณีที่ชิ้นส่วนหรือส่วนประกอบนั้นโดยตัวของมันเองไม่ใช่สินค้าที่ไม่ปลอดภัย แต่ความปลอดภัยมีสาเหตุเพราะสินค้าที่นำชิ้นส่วนหรือส่วนประกอบไปผลิตเป็นสินค้าใหม่นั้นมีการออกแบบที่ทำให้เมื่อประกอบชิ้นส่วนเข้าไปแล้วกลายเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยขึ้นมา เช่น พัดลมมีส่วนประกอบหลักคือใบพัดและแกนหมุน ใบพัดและแกนหมุนไม่ใช่สินค้าที่ไม่ปลอดภัย แต่การออกแบบทำให้ใบพัดหลุดออกจากแกนหมุนได้ง่าย

ข. ความไม่ปลอดภัยของสินค้าเกิดจากการประกอบหรือการกำหนดวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าของผู้ผลิตสินค้านั้น

เป็นกรณีที่ชิ้นส่วนหรือส่วนประกอบนั้นโดยตัวของมันเองไม่ใช่สินค้าที่ไม่ปลอดภัย แต่ความปลอดภัยเกิดจากความบกพร่องในขั้นตอนหรือวิธีการนำส่วนประกอบหรือชิ้นส่วนมาผลิตเป็นสินค้าชิ้นใหม่ และเมื่อเป็นสินค้าใหม่แล้ววิธีการใช้ก็แตกต่างออกไป ซึ่งผู้ผลิตสินค้านั้นมีหน้าที่กำหนดวิธีใช้ วิธีการเก็บรักษา คำเตือน หรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่ผลิตขึ้นเพื่อให้การใช้สินค้านั้นเป็นไปอย่างปลอดภัย ผู้ผลิตสินค้าในที่นี้น่าจะหมายถึงผู้ผลิตสินค้าขั้นสุดท้าย

มาตรานี้บัญญัติขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายต่างประเทศ คือ Product Liability Law Article 4 ของญี่ปุ่น และ EC Directive 85/374 EEC Article 7 (f) ของสหภาพยุโรป

ข้อนำคิดก็คือ การที่กฎหมายกำหนดผู้ผลิตสองประเภทนี้ ไม่ต้องรับผิดชอบความไม่ปลอดภัยของสินค้าที่ตนผลิตขึ้น หากพิสูจน์ได้ว่าความไม่ปลอดภัยนั้นไม่ใช่ความผิดของตน แต่เป็นเพราะความผิดของผู้ว่าจ้างให้ผลิตหรือผู้ผลิตสินค้าขั้นสุดท้าย ทำให้ความรับผิดชอบของผู้ผลิตตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างให้ผลิต และ ผู้ผลิตส่วนประกอบของสินค้าเป็นความรับผิดชอบอยู่บนพื้นฐานของการกระทำผิด (liability based on fault) ซึ่งต้องรับผิดชอบเมื่อจงใจหรือประมาทเลินเล่อเท่านั้น ส่วนผู้ว่าจ้างให้ผลิต และ ผู้ผลิตสินค้าขั้นสุดท้ายนั้นต้องรับผิดชอบกับผู้รับจ้างผลิตและผู้ผลิตส่วนประกอบสินค้าที่จงใจหรือประมาทเลินเล่อไปด้วย แม้ว่าจะใช้ความระมัดระวังดีแล้วในการเลือกสรรวัตถุดิบหรือเลือกผู้ผลิตชิ้นส่วนก็ตามอันเป็นไปตามหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด

เหตุสุดวิสัย

ข้อสังเกตคือโดยทั่วไปเหตุสุดวิสัยเป็นเหตุยกเว้นโทษเหตุหนึ่งในหลักกฎหมายความรับผิดโดยเคร่งครัด โดยฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบพิสูจน์ให้เห็นว่ามีเหตุสุดวิสัยเป็นข้อต่อสู้เพื่อให้พ้นความรับผิดได้ เช่นที่บัญญัติไว้ 437 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็นต้น (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5134/2542, 174/2528, 943/2510) แต่ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เหตุสุดวิสัยไม่ใช่เหตุยกเว้นความผิด ผู้ประกอบการจะพ้นความรับผิดได้ก็ต่อเมื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงได้ตามเหตุยกเว้นความผิดที่

พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 บัญญัติไว้ใน มาตรา 7 และมาตรา 8 เท่านั้น

3.2.2.8 การจำกัดความรับผิดของผู้ประกอบการ

กฎหมายถือว่าผู้บริโภคไม่อยู่ในฐานะที่เท่าเทียมกับผู้ประกอบการในเรื่องความรู้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของสินค้า ด้านเทคโนโลยีการผลิตและส่วนประกอบของสินค้า อีกทั้งปัจจุบันผู้ประกอบการได้นำวิชาการในทางการตลาดและทางการโฆษณามาใช้ในการส่งเสริมการขายสินค้าเพื่อชักชวนให้ผู้บริโภคซื้อสินค้าด้วย ดังนั้นเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคไม่ให้ถูกเอาเปรียบจากผู้ประกอบการ มาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้บัญญัติไว้ดังนี้

มาตรา 9 “ข้อตกลงระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบการที่ได้ทำไว้ล่วงหน้าก่อนเกิดความเสียหาย และประกาศหรือคำแจ้งความของผู้ประกอบการเพื่อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดของผู้ประกอบการต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย จะนำมาอ้างเป็นข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดไม่ได้

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ผู้บริโภคมีความหมายเช่นเดียวกับนิยามคำว่า “ผู้บริโภค” ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค”

ความรับผิดของผู้ประกอบการต่อผู้บริโภคไม่อาจถูกยกเว้นหรือถูกจำกัดได้โดยสัญญา ประกาศหรือคำแจ้งความของผู้ประกอบการ ซึ่งมีผลให้ข้อตกลงหรือสัญญาระหว่างผู้ประกอบการและผู้บริโภค หรือประกาศหรือคำแจ้งความของผู้ประกอบการที่สร้างขึ้นเพื่อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดของผู้ประกอบการต่อความเสียหายที่ไม่ปลอดภัยเป็นโมฆะไม่อาจใช้บังคับได้ ผู้บริโภคตามมาตรานี้หมายถึงผู้บริโภคตามความเป็นจริงไม่ว่าจะเสียค่าตอบแทนหรือไม่ก็ตาม เพราะมาตรา 3 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ได้ให้คำจำกัดความของ “ผู้บริโภค” ไว้ว่า “ผู้บริโภค” หมายความว่า ผู้ซื้อหรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจหรือผู้ซึ่งได้รับการเสนอหรือการชักชวนจากผู้ประกอบธุรกิจเพื่อให้ซื้อสินค้าหรือรับบริการ และหมายความรวมถึงผู้ใช้สินค้าหรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจโดยชอบ แม้มิได้เป็นผู้เสียค่าตอบแทนก็ตาม